

AARSBERETNING
VEDKOMMENDE
NORGES FISKERIER
FOR
1894

UDGIVET AF DEPARTEMENTET FOR DET INDRE

3^{DI}E HEFTE

*

1894

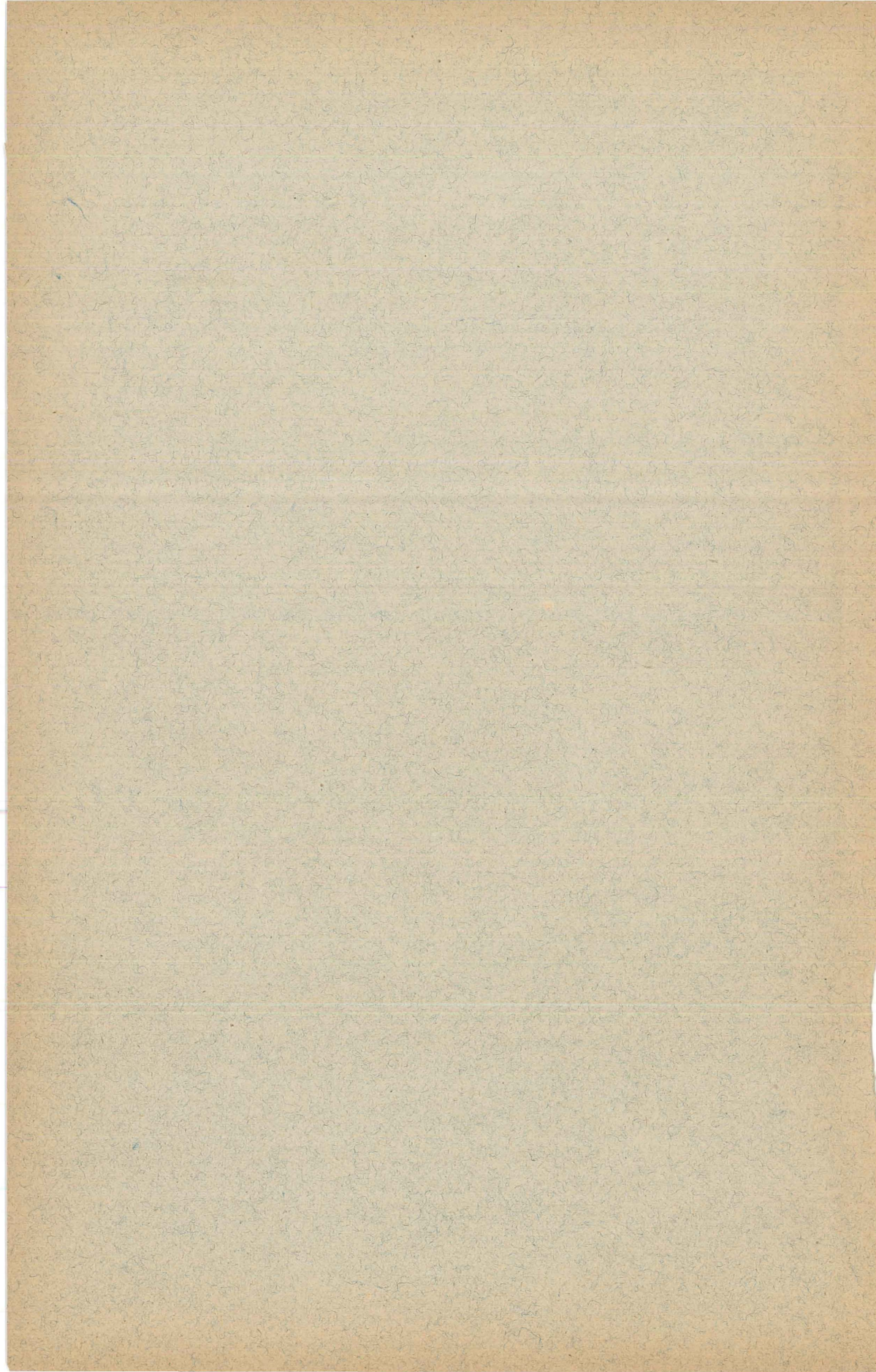
1. **Fiskeriinspektør Buvig:** Om Høstmakrelfisket i Nordsøen 1894.
2. **Fiskeriinspektør Wallem:** Beretning om hans Virksomhed i Tidsrummet 1ste Juli 1893 til 31te December 1894.
3. **Fiskeriinspektør Dahl:** Beretning (i Uddrag) om hans Virksomhed i Tidsrummet 1ste Juli 1893 til 31te December 1894.
4. **Fhv. Fiskeriinspektør Fleischer:** Beretning (i Uddrag) om hans Virksomhed i Tidsrummet 1ste Juli 1893 til 30te Juni 1894.
5. **Fhv. Fiskeriinspektør Fleischer:** Kortfattet Oversigt over Finmarkens Fiskerier i Aarene 1890 til 1894.
6. **Fiskeriagent Westergaard:** Beretning af 20de Januar 1895 om Import af Sild til Tyskland.

KRISTIANIA

W. C. FABRITIUS & SØNNERS BOGTRYKKERI

1895.

AARSBERETNING
VEDKOMMENDE
NORGES FISKERIER
FOR
1894

UDGIVET AF DEPARTEMENTET FOR DET INDRE

3^{DIE} HEFTE

1894

1. **Fiskeriinspektør Buvig:** Om Høstmakrelfisket i Nordsøen 1894.
2. **Fiskeriinspektør Wallem:** Beretning om hans Virksomhed i Tidsrummet 1ste Juli 1893 til 31te December 1894.
3. **Fiskeriinspektør Dahl:** Beretning (i Uddrag) om hans Virksomhed i Tidsrummet 1ste Juli 1893 til 31te December 1894.
4. **Fhv. Fiskeriinspektør Fleischer:** Beretning (i Uddrag) om hans Virksomhed i Tidsrummet 1ste Juli 1893 til 30te Juni 1894.
5. **Fhv. Fiskeriinspektør Fleischer:** Kortfattet Oversigt over Finmarkens Fiskerier i Aarene 1890 til 1894.
6. **Fiskeriagent Westergaard:** Beretning af 20de Januar 1895 om Import af Sild til Tyskland.

KRISTIANIA

W. C. FABRITIUS & SØNNERS BOGTRYKKERI

1895.

Fra
Inspektøren ved Saltvandsfiskerierne
i søndre Distrikt.

Om Høstmakrelfisket i Nordsjøen 1894.

Fisket begyndte omkring 20de Juli og ophørte fuldstændig omkring 20de September*). Det i dette Tidsrum fremherskende Nordenveir og den følgelig lavere Overvandstemperatur gjorde vistnok meget til, at Udbyttet blev ringe.

I den første Maanedes Tid var Størsteparten af den lille Fangst, som da gjordes, Smaamakrel, der helst rundsaltedes, — flekket har jo saadan Makrel altfor ringe Værd; senere blev det noget bedre, men idetheletaget var Varen meget blandet. Af det samlede Parti var antagelig 36 pCt. bloaters, 26 pCt. Nr. 1, 22,5 pCt. Nr. 2 og 15,5 pCt. Nr. 3; af bloaters maa der være ikke over 135 i den exportfærdige Tønde, hvis Indhold paa det amerikanske Marked maa veie 200 R , af Nr. 1 ikke over 200, af Nr. 2 ikke over 250 og af Nr. 3 ca. 300 i samme Tønde, — endvidere maa bloaters være over 15 Tommer, Nr. 1 ikke under 13, Nr. 2 ikke under 11 og Nr. 3 mellem 9 og 11 Tommer lang mellem Snuden og Kløften i Halefinnen i flekket og saltet Tilstand.

Garn benyttedes under Fisket fra samme Fartøi som i 1893, derhos ogsaa fra et Dampskib fra Aalesund; disse Garn var 200 Masker dybe (14 à 14 $\frac{1}{2}$ «Omfar») og omtrent 50 Meter lange (i indskudt og fuldt færdig Stand — 3 Gange barkedede i Catechu — omtrent 30 Meter lange), af Bomuldstraad Nr. 30/12, og ombundne — i Underkanten med 1 og i Overkanten med 10 Masker af Traad Nr. 12/9 samt paa Enderne af 5 Masker af Traad Nr. 12/12. — Hvert af disse Fartøier fik ialt omtrent

*) Paa den 7—10 Favne dybe, søndre Del af *Doggers bank* (omtrent 54° 30' N.Br. og 2° L. O. f. Gr.) fik et hjemvendende Skib en af de allersidste Dage i Oktober et Par Tønder rigtig stor, fed Makrel paa blot 2 Døgger i Løbet af en Formiddagsstund. Et andet nordenfra kommende Fartøi passerede i Midten af September en Masse Makrel ved *Fair Island*, mellem *Orkney-* og *Shetlandsøerne*. Disse Tildragelser lader formode, at det maaske kunde lønne sig at udvide Makrelexpeditionerne — baade med Hensyn til Tid og navnlig Arbeidsfelt — over det hidtil sædvanlige.

62 Tønder, hvoraf for det førstes vedkommende Halvparten og for det andets de to Trediedele fangedes ved Garnene. Garnenes Indhivning foregik paa begge Fartøier ved Dampkraft. Den megen Haabrand var til adskillig Gene for Garnene, saa der saagodtsom stadig tiltrængtes Reparationsarbeide paa disse.

Angaaende den Frygt for Dampskibs Benyttelse, som ogsaa ligeoverfor Makrelfiske har ytret sig, udtalte Føreren af ovennævnte Dampskib bl. a.: «Propelleren er ikke til Hinder for Dorgning; jeg har nemlig havt en Dorg i Rorvandet, — og helst har Makrellen søgt paa den.» Ved Tanken paa Fordelen af Fremkommelighed saavel i Stille som under Kuling synes det saa selvfølgeligt, at særlig for et Fiske som Makrel-dorgefisket er Damp eller lignende Fremdrivningsmiddel paa rette Plads.

Deltagelsen i og Udbyttet af Fisket vil fremgaa af følgende Tabel:

Fartøiernes Hjemsted.	Fartøiernes Antal.	Fartøiernes Drægtighed (i Registertons).		Fartøiernes Mandskab.		Fartøiernes Fangst (i fiskepakkede Tønder).	
Fredrikshald	3	18—51,	105	5—10,	22	5—51,	100
Hvaler	2	14—17,	31	5—5,	10	5—15,	20
Fredrikstad	2	53—63,	116	6—7,	13	21—69,	90
Christiania	1		57		8		25
Holmestrand	1		10		5		9 ¹ / ₂
Horten	2	31—43,	74	6—8,	14	16—17,	33
Tønsberg	4	16—33,	107	5—8,	26	12—32,	76
Tjøme	1		53		8		20
Sandefjord	5	28—75,	272	7—8,	38	12—34,	111
Larvik	2	55—70,	125	8—8,	16	7—10,	17
Fredriksværn	2	34—46,	80	7—8,	15	12—30,	42
Nevlunghavn	1		20		6		¹ / ₂
Langesund	2	38—41,	79	7—8,	15	38—44 ¹ / ₂ ,	82 ¹ / ₂
Arendal	4	16—69,	172	6—8,	27	13—30,	80 ¹ / ₂
Grimstad	1		52		8		17
Lillesand	1		111		8		19
Christianssand S .	16	17—64,	533, ²⁵	5—12,	110	³ / ₄ —39,	341 ³ / ₄
Søgne	2	5—12,	17	4—5,	9	6—8,	14
Mandal	11	13—41,	246	5—7,	63	9—38,	245 ¹ / ₂
Søndre Undal . . .	11	16—48,	323	6—8,	74	1 ¹ / ₂ —37,	249 ¹ / ₂
Farsund og Lister .	6	16—54,	245	6—12,	48	¹ / ₂ —30,	93 ¹ / ₂
Aensire	11	19—55,	362	6—9,	86	¹ / ₂ —35 ¹ / ₂ ,	89
Sogndal	2	33—38,	71	6—7,	13	16—22,	38
Egersund	13	20—87,	484	6—8,	91	2—35,	246
Sandnes	1		33		6		40
Stavanger	27	17 ¹ / ₂ —67,	1089, ⁹³	5—8,	187	5—49,	532 ³ / ₄
Rennesø	2	30—62,	92	7—9,	16	19—32,	51
Kvitingsø	7	24—45,	226	7—8,	50	16 ¹ / ₂ —31,	177

Fartøiernes Hjemsted.	Fartøiernes Antal.	Fartøiernes Drægtighed (i Registrertons).		Fartøiernes Mandskab.		Fartøiernes Fangst (i fiske- pakkede Tønder).	
Nerstrand	1		27		6		15
Skjold	2	20—55,	75	6—7,	13	15—44,	59
Vass	1		30		6		15
Jelse	1		24		6		26
Skudenes	21	19—80,	1039	6—11,	165	3—62 ¹ / ₂ ,	571 ¹ / ₂
Akrehavn	18	13—66,	623	5—10,	123	11—38,	389 ¹ / ₂
Manneshavn	1		25		6		4
Veavaagen	27	6—71,	792 ¹ / ₂	4—9,	165	4—54,	709 ¹ / ₂
Kopervik	17	10—75,	664	5—9,	114	5 ¹ / ₂ —57,	476 ¹ / ₂
Torvestad	4	15—52,	119	5—8,	24	17—38,	118
Haugesund	31	11—105,	1132,76	5—9,	195	4—60,	778
Fæøen	3	21—33,	77	6—7,	19	17—26,	60
Utsire	3	22—66,	118	7—8,	22	22—46 ¹ / ₂ ,	106 ¹ / ₂
Smørsund	1		52		7		34
Sveen	2	24—38,	62	6—6,	12	12—49,	61
Kvinnherred	6	17—57,	237	5—8,	40	7—43,	159
Espevær	7	12—41,	204	4—8,	44	29—73,	389
Mosterhavn	4	13—22,	79	5—5,	20	8—25,	61
Lervik	1		25		6		30
Valestrand	1		19		5		22
Tysnes	9	18—45,	279	5—7,	57	20—56,	291
Hardanger	13	15—63,	327	4—8,	74	2—43,	297
Nøklings	1		24		6		42
Møgster	1		73		7		28
Glesvær	3	25—63,	114	7—13,	27	25—34,	85
Os	1		11		4		12
Fjeld	2	18—18,	36	5—6,	11	16—21,	37
Bergen	6	23—65,	225	5—11,	44	10—37,	130
Bremanger	1		42		9		40
Aalesund	87	13—70,	2885,72	5—12,	644	1—74,	2386 ¹ / ₂
Molde	1		25		6		7
Bud	1		31		8		28
Christianssund N	5	19—45,	151	5—7,	33	3—28,	70 ¹ / ₂
Norge	426	5—111,	14834	4—13,	2920	¹ / ₂ —74,	10389 ¹ / ₂
Sverige	97	7—120,	3996	4—13,	1094	2—75,	2678 ¹ / ₂
Danmark	36	9—79,	1534	5—12,	269	3—71,	982
Ialt	559		20364		4283		14050

Af den samlede Fangst rundsaltedes omtrent 10 pCt., Resten flekkedes. Priserne paa den flekkede Vare varierede mellem 40 og 65 Øre pr. Kilo-gram, paa den rundsaltede gjerne mellem 35 og 43; for det hele Parti kan Middelpriisen sættes til 56 Øre.

Gaaes ud fra, at hver fiskepakket Tønde indeholdt 70 kg. Makrel, har ifølge ovenstaaende hver Nordmand under dette Fiske faaet gennemsnitlig 248,6, hver Svenske 171,4 og hver Danske 255,5 kg.; idet Fartøier og Redskaber erholder den ene Halvpart af Udbyttet, bliver Arbeidsfortjenesten for hver af vore Fiskere ca. Kr. 69,60.

Mens den senere Forretning med Makrellen i 1893 idetheletaget kun slet lønnede sig, antages den denne Gang at have tilfredsstillt rimelige Fordringer.

Efter den engelske «Fish Trades Gazette» hidsættes følgende

Vink for Makrelsaltere (mackerel picklers).

«Fra det irske Fiskeribureau er os nylig tilstillet et meget nyttigt Memorandum om Udsigter for nye fremmede Markeder for salt Makrel. Der siges deri, at den uheldige Stilling, hvori Forretningen med salt, irsk Makrel — paa Grund af dennes Afhængighed udelukkende af det amerikanske Marked — har bevæget de irske Fiskeriinspektører til at henvende sig til Udenrigssekretæren med Anmodning om, at Undersøgelser maatte blive anstillede i Europa og Sydamerika for muligens at finde andre Afløb for denne Bedrift. Lignende Undersøgelser er gennem Kolonialsekretæren foretagne i Australien og andetsteds.

Den største Vanskelighed, som Forretningen har at kjæmpe med i De forenede Stater, er den høie Indførselstold — 2 Dollars pr. Tønde. Fragten fra Irlands Vestkyst via Liverpool til Amerika dreier sig om 5 sh. pr. Tønde. — En lignende Vanskelighed fremstiller sig desværre i Europa: I Frankrige umuliggjør Tolden (25 fr. pr. 100 kg.) saadan Forretning, idet man ogsaa erindrer, at fransk tilvirket Fisk præmieres med 5 à 8 sh. pr. cwt. (omtrent 50 kg.).

En anden Vanskelighed at søge overvundet er jo denne, at Varen er ukjendt paa de forskjellige Markeder; og Smagen for noget nyt er det ikke saa let at oparbejde. De Prøver, som skulde sendes, burde derfor være af bedste Sort — fed Høstmakrel. Ifølge Besked fra Ancona skulde Smaamakrel der være afsætteligere end stor; dette turde være Tilfældet paa endel andre Markeder med. I Rusland synes Prisbillighed at være det fornemste. Afskibere raades imidlertid til eventuelt at forhøre sig med paalidelige Sælgere paa vedkommende Steder, i hvilken Hensigt nedenfor skal meddeles, hvilke Personer man helst skulde burde sætte sig i Forbindelse med, — uden at man derved yderligere tør indestaa for noget.

Udsigterne til Forretninger synes bedst paa Norditalien og Finland, og hvis Makrellen fik Adgang til Rusland paa samme Vilkaar som Sild, turde der være godt Haab om at kunne udrette noget der.

I Rusland, Polen, Tyskland osv., hvor Silden nydes raa, turde røget Makrel heller blive modtaget end salt.

— — — — Idet disse Vink overlades Interesserede, bemerkes, at Hensigten dermed er den i sin Almindelighed at antyde de Retninger, hvori Forsøg paa at aabne nye, udenlandske Markeder har Udsigt til at lykkes.

Rusland.

St. Petersburg: Indførselstolden i Rusland er 2 sh. 8 d. pr. cwt. paa al Slags tørret Fisk og salt Sild. Paa alle Sorter salt Fisk — Sild undtagen — er Tolden 11 sh. 10 d. pr. cwt.

Reval: Salt Makrel maatte — ialfald i Begyndelsen — sælges ligesaa billig som norsk Sild, hvoraf meget indføres. Saltet Fisk indføres ogsaa fra Finland. I 1892 indførtes der 51 000 Tønder Sild og omtrent 11 500 Tønder salt Fisk (et Slags Ansjos).

Libau: Den russiske Bonde er meget konservativ i Leveveien, saa det vilde støde paa store Vanskeligheder at faa ham til at spise Makrel istedetfor Sild, som han i Memmeskealdre har været vant til; det ansees for haabløst at forsøge der.

Riga: For nogle Aar siden forsøgte en Ladning fransk tilvirket Makrel paa Markedet, men Indkomsterne dækkede ikke Udgifterne. Fragt, Told og Kommissionsafgifter etc. for en Tønde skotsk Sild vilde beløbe sig til 7,78 Rubel. De tilsvarende Udgifter for en Tønde Makrel vilde under de nuværende Omstændigheder udgjøre 21,37 Rubel.

Odessa: Sydrusland har selv udstrakte Fiskerier. Skotsk Sild indføres. Makrel maatte i Tilfælde concurre med indført Sild og med egne Forsyninger, hvoraf ingen Told svares. Fisken bør sendes sorteret baade med Hensyn til Størrelse og Kvalitet, — stor, fed Vare vilde være bedst.

Pernau: Norsk Sild indføres og sælges for fra omtrent 20 til 30 sh. pr. Tønde. Den britiske Vicekonsul vil i Tilfælde modtage lidt i Kon-signation, hvorved blot hans virkelige Udlæg skulde komme til Fradrag.

Finland:

Helsingfors: Store Kvanta af norsk og skotsk Sild indføres. Salt Makrel kunde nok indføres, blot den kunde sælges billig nok. Indførselstolden er meget lavere end i det egentlige Rusland — omtrent 2 sh. pr. cwt.

Tyskland:

Stettin: Indførselstolden paa salt Makrel vilde blive 3 Mark for 100 kg., medens den paa Sild blot er 3 Mark for 175 kg. Arbeidsklasserne spiser Silden raa. Makrellen maatte vel koges og blev saaledes

dyrere. Af denne og andre Grunde antages, at Makrelexportører vilde faa svære Vanskeligheder at overvinde.

Danzig: Makrellen maatte konkurrere med skotsk og skandinavisk Sild. Den i De forenede Stater under Navn af «Soused Mackerel» gaaende, nedlagte, Makrel turde finde Afsætning. Salt Makrel maatte sælges til lave Priser, da Konsumenterne i Tyskland og Polen tilhører de fattigere Klasser.

Belgien:

Antwerpen: Handelskamret og større Forretningsmænd er af den Mening, at der er ikke synderlig Udsigt.

Holland:

Rotterdam: Skotsk Sild er de eneste Fiskevarer, som indføres. Makrellen er ukjendt paa Markederne.

Danmark og Frankrige:

Ingen Udsigter.

Spanien:

Bilbao: Tolden er £ 8 pr. Ton. Saltede Sardiner sælges meget billig. Ikke rare Udsigter!

Barcelona: Spaniolerne bryr sig ikke om Makrel. Der forbruges en Masse Tørfisk og Sardiner.

Portugal:

Lissabon: Ingen Udsigter, rigelig Selvforsyning med Fisk; det eneste, som indføres, er salt Torsk fra Newfoundland og Norge.

Italien:

Genua: Indførselstolden er 2 sh. $5\frac{1}{4}$ d. pr. cwt. Sild er mere gangbar, — dog er det ikke umuligt, at et Makrelmarked lod sig oparbejde. Smaamakrel burde medtages i Prøveforsendelserne. Fra Oktober 1892 til Januar 1893 indførtes der til Genua 72 228 Kvintaler Torsk, som gav et Nettoudbytte af 12—24 sh. pr. Kvintal; af pilchards 12 203 Tønder — 25 à 36 sh. — og af Sild 25 838. Saltfisktilførselen har i de senere Aar tiltaget stærkt her.

Venedig: Ved at en respektabel og driftig Agent omsendte Prøver til de bedste Huse, turde noget opnaaes.

Ancona: Lidet Forbrug af forlaget Makrel (omtrent 200 à 300 Tønder), som faaes fra Dalmatien. Stor Fisk gaar ikke, — den foretrækkes, som er 9 à 10 Tommer lang.

Turin: En vis Kjøbmand er villig til at modtage en Prøve og indberette, hvorvidt en Forretning vilde kunne faaes igang, han gjør Regning paa et Monopol i Tilfælde.

Florenz: Gode Firmaer er villige til at modtage Prøver; det siges, at en Tønde Fisk til det Marked ikke maa indeholde over 88 R .

Østerrige:

Triest: Ingen Udsigter — gode Hjemmefiskerier.

Tyrkiet:

Constantinopel og Sofia: Smaa Udsigter.

Varna: Den der forekommende Makrel er liden; den ferske eller letsaltede betales med 35—80 sh. pr. 1000 — i Partier; Detailprisen for salt Makrel er 5—10 centimes Stykket. Indførselstolden vilde blive $8\frac{1}{2}$ pCt. *ad valorem* og desuden en Afgift af 8 sh. pr. cwt.

Salonica: Smaa Udsigter, — et begrænset Kvantum Tørfisk indføres, £. 4 12 sh. pr. 4 cwts.

Lilleasien:

Smyrna: Svære Masser røget og saltet Fisk forbruges; Makrellen turde blive for dyr. En britisk Kommissionshandler tilbyder sin Tjeneste.»

I det Følgende opregnes Navne og Adresser paa Fiskehandlere, der er anbefalede; en * vedføiet Navnet betyder, at Vedkommende er villig til at modtage Prøver:

St. Petersburg: *William Miller & Co.;

Reval: T. C. Koch, T. E. Kuhlmann, Carl F. Gahlnbäck og Christopher Røsermann;

Libau: *Charles J. Hill (Vicekonsul) vil optræde som Agent;

Riga: *Woldemar G. Sperling;

Odessa: *Bartolemy Antonovich Delbinine, Deribas-street;

Pernau: *J. E. Cattley (Vicekonsul);

Helsingfors: *Lars Krogius, *F. Sjøblom;

Stettin: Julius Rohleder, William Reid, Schroeder und Tresselt, Sendler & Ko.

Danzig: *O. F. Wendt;

Antwerpen: *Jules Jansen, 42, rue des soeurs noires;

Ostende: Nicrinck, 2, rue Navessière;

- Bilbao: *Luis de Gondra, 7, Hernani;
Barcelona: *F. Witty & Co.
Genua: F. W. Mowinckel, *F. Brochi & Co., Piazza Fossatello;
Venedig: G. B. Pick, 35, St. Angelo (Agent);
Ancona: *Sabbato Baraffaele & Co., *Cesare Tarsetti, *H. W. Morellet (ogsaa Agenter);
Milano: Fratelli Polli, 7, Via Bossi, Portalupi Andreazzi & Co., 20, Via Vigivano, Francesco Canda, 60, Viale Porta Volta, Porta and Magni (Commissionari), 39, Via Broletto;
Turin: *Enrico Fuhrmann (ogsaa Agent);
Florenz: *Cesare Bellini, 5², Via dei Cimatori, *Gaetano Corsini, 20—22, Via Porta Rossi, Lodovico Cecchi, 2, Via dell'Oche, Berti & Ciofi, 2, Via dei Cimatori, Eredi Mori, 3, Via delle Terme, Cesare Giorgi, 4, Via dei Cimatori;
Triest: Vinc. J. Dom Caldara, Fui' Ant. Carabelli, D. Costa, Debenz & Macerata, F. Malabotich, Vettorico Maramaldi;
Salonica: *Allatini Bros., Quartier Franc;
Smyrna: John F. Maltass (Agent).

H. L. Buwig.

Fra
**Fiskeriinspektøren i Romsdals samt Søndre
og Nordre Trondhjems Amter.**

I Henhold til Instruxens § 8 og det kgl. Departements Telegram af 27de August forrige Aar har jeg herved den Ære at afgive følgende Beretning om min Virksomhed i Tidsrummet 1ste Juli 1893 til 31te December 1894:

Ved Siden af de daglige skriftlige og mundtlige Expeditioner af foreliggende Sager, de regelmæssige Reiser i Fiskeridistrikterne under de store Fiskerier, samt specielle Reiser for at møde frem til nationale og lokale Fiskeriudstillinger eller for at holde Fiskerimøder til Diskussion af forskellige Spørgsmaal samt holde Foredrag med Fremvisning af Lysbilleder, Modelsamlinger etc. — har jeg i det Tidsrum, som her omhandles, væsentlig været sysselsat med Undersøgelser og mere specielle Reiser, hvis Formaal direkte eller indirekte har gaaet ind under en af de 3 Grupper af Fiskerispørgsmaal vedkommende:

- A. Fedsildefjordene i mit Distrikt og deres eiendommelige Naturbeskaffenhed samt de periodiske Fiskerier eller periodiske Mangel paa Sildens Forekomst i dem.
- B. Fredning af visse Saltvandsfiskerier dels ved Hjælp af indskrænket Fangsttid og dels ved Forbud af visse Redskaber, i Fjorde og i «Øjgaren».
- C. Klipfiskesoppens Forekomst og Udbredelse i de forskellige Bygder og Byer, i de forskellige Aar og paa de forskellige Landes Produkter i Udlandets Markeder.

Derhos har jeg fortsat med at samle Materialer til Belysning af de i mit Distrikt forekommende Baad- og Fartøi-Typers Udvikling samt af forbedrede Fangstredskabers Indførelse; og endelig kan nævnes endel Undersøgelser og Forsøg vedkommende Agnfrysning og Ising af Ferskfisk. Hvorledes min Virksomhed med Hensyn til disse her nævnte Spørgsmaals Udredning har været ordnet, og hvilke foreløbige eller endelige Resultater er opnaaet, vil fremgaa af den følgende, sammentrængte Oversigt:

A. I Løbet af 2det Halvaar af 1893 besøgte jeg Skjærnfjorden, hvis Fedsildfiskerier i gamle Dage var ret betydelige og i vore Dage mere aarvisse end almindelig ellers, men dog i det hele taget smaa. Fjordens inderste Bund har, som saa mange andre nogenlunde aarvisse Fedsildfjorde,

til sine Tider temmelig brakt Vand som Følge af det der udfaldende Vasdrag. Et vistnok meget fantastisk Folkesagn fortæller, at det inderste af Skjørnfjorden har en skjult Tunnel, som gaar tværs gjennem det store, høie Fjelds Masse og munder ud i Værrabotn, samt at Skreien søger ind gjennem denne Tunnel og derved foranlediger det aarlige Torskefiskeri derinde i Beitstadfjordens sydvestlige Arm, som er skilt fra Skjørnfjorden ved en 24 kilometer solid bred Fjeldmasse. Noget Spor til en Aabning, end sige en saadan Tunnel, var ikke at opdage naturligvis, hverken i Skjørnen eller i Værrabotn, hvor jeg senere undersøgte Fjordbunden; Folkene begge Steder kjendte Sagnet, men ikke de Naturforholde, som kunde givet en eller anden svag Støtte for Fantasien i Folkesagnet. Under Besøget i Værrabotn, den paafølgende Uge, var det mig paafaldende, hvor høist forskjellig denne Fjordarms Naturbeskaffenhed baade over og under Vandfladen var i Sammenligning med Skjørnfjorden; og Forekomsten af Fisk var ligesaa afvigende: her — i Værrabotn — usædvanlig stor Grovfisk, især Hyse, medens Sild forekommer yderst sjelden; der — i Skjørnfjordens Bund — kun Smaafisk og jævnlig Sild om Høsten. (Senere i min Beretning, hvor andre Fjorde omhandles, skal jeg give min personlige Forklaring af denne Forskjel mellem visse Fjordes Fiskeforekomst).

Efterat jeg i Midten af Juli, efter Anmodning, havde holdt Foredrag i Rørvik, besøgte jeg en tredie Arm af Trondhjemsfjorden, nemlig Aasenfjorden, hvor et godt Fedsildfiske nogle Aar er forefaldt i Hyndøvaagen, og end længere inde, ved Hopla, hvor den noksaa store Hoppel-Elv munder ud. I August besøgte jeg Levangerfjorden, som ender i det mærkelige Bassin, Eidsbotn; dette undersøgte jeg næiere i Juli 1894; det karakteristiske her bestaar deri, at Silden helst holder sig ude i Fjorden, hvorhen Brakvandet fra Levangerelven naar frem i udgaaende Strøm, medens der sjelden forekommer Sild, men desto oftere Grovfisk — meget fyldig Taretorsk — i Eidsbotn, hvis Rigdom paa alslags Agnskjæl og anden Føde for Torsk er stor, og hvor Tilsig af Ferskvand er meget ringe.

Senhøstes 1893 gjorde jeg en Tur til Gulosen, hvorhen Silden jævnlig søger i Begyndelsen af Vinteren, ofte ogsaa tidlig om Høsten, og hvor den kommer langt ind i den Arm, hvor Gulelven munder ud langs en flad, opskyllet Sandstrand. Af Torsk og anden Grovfisk skal her være meget lidet eller slet intet. Den anden dybe Bugt eller Arm af Fjorden, hvor Ørklaelven munder ud, er ikke bekjendt som nogen egentlig Sildefjord, hvorimod her er mere af Grovfisk; Stranden herinde er helt forskjellig fra Gulosens, og Forskjellen er i en Fiskers Øine ganske paafaldende stor. Med en Tur herind i Oktober sluttede mine Fjordreiser for 1893.

I Sommeren 1894 fortsatte jeg Turene til Trondhjemsfjordens østlige Arme, idet jeg undersøgte, foruden det foran nævnte Eidsbotn, endvidere Bugten udenfor Værdalselven, hvor Slammet havde tilintetgjort

Fiskeriet i stor Udstrækning, samt største Delen af Beitstadsfjorden og Beitstadsundet, hvor der under mit første Besøg — i August — intet Fiskeri forefaldt, men derimod et meget stort under mit andet Besøg — i September —, som var nærmest foranlediget ved en Anmodning om at holde Foredrag under en her aabnet lokal Fiskeriudstilling. Da jeg i November besøgte Beitstaden, for ogsaa der efter Anmodning at holde Foredrag med Fremvisning af Lysbilleder, var Sommerens betydelige Fedsildfiske endt, og kun et meget lidet Sildefiske forefaldt inderst i Beitstadsundet. Ogsaa her i Bunden af Trondhjemsfjorden, eller i den egentlige Beitstadsfjorden, arter Fedsildfisket sig saaledes, at det pleier slaa bedst til der, hvor brakt Vand strømmer udover Fjorden, medens Fangsten er ringe i de Fjorddele, hvor der er lidet eller intet Tilsig af Ferskvand. Under mit Ophold her indtraf før Midten af September et voldsomt Regnveir, hvorved Flommen i Elvene blev meget stor, og Fjorden langt udover meget stærkt opblandet med tilgrunset Ellevand. Umiddelbart derefter aftog Sildefisket hurtigt og ophørte omtrent ganske en længere Tid, medens Fisket inde i Beitstadsundet, hvor ingen Flom kunde virke, holdt sig bedre. Om Sildens formentlige Bortsig skyldtes den store Flom af Ferskvand eller dette Vands Forurensning med Jord og Lere, havde Fiskerne delte Meninger om; men at Fisket da vilde ophøre, var de forberedte paa.

Paa Tilbageturen fra Stenkjær i August lagde jeg Ruten over Borgenfjorden, hvis Udseende minder nærmest om et Ferskvand i en Fladbygd, og hvis naturlige Form maa betegnes som et stort Bassin med et meget smalt eneste Udløb, men uden synderlig Tilsig af Vand fra Vasdrag. Om dette Basin berettedes mig, at der her jævnlig er Sild om Høsten og i Begyndelsen af Vinteren; større Sildefiskerier er ikke hyppige, dog nævntes et Par ganske storartede, et for henved 60 og et for ca. 30 Aar siden; tildels var Silden stor og fed, navnlig var det Tilfældet under et stort Fiske i 1837, meddelte man mig. Om Forekomst af Grovfisk i dette Bassin lykkedes det mig ikke at faa nærmere Oplysninger, end jeg havde før. Efter Raset i Værdalselven var det før den Tid bekendte, store Fiskeri af Guldflyndre i Borgenfjorden, omtrent ophørt. Men hverken i dette Bassin eller i Eidbotn, som ligger lige langt søndenfor som Borgenfjorden ligger nordenfor Værdalselvens Munding, var Fiskeriet forøvrigt influeret i synderlig Grad af Elveslammet fra Raset, medens der ret vesterud for Elven, midtfjords mellem Mundingen og Ytterøens østlige Pynt, fandtes en Fiskeplads (omkring Fjordskjær), hvor alt Fiskeri for nærværende sagdes ødelagt af Slam; en Undtagelse skulde gjælde for Sildefisket eller Sildens Forekomst i Fjorden.

Om Undersøgelse af andre Sildefjorde skal her kun bemærkes, at jeg i August og September 1894 bereiste Dele af Romsdalsfjorden, fra Julsundet til Isfjorden indenfor Veblungsnæs, væsentlig i den Hensigt at anstille Temperaturundersøgelser i Fjorddybet og paa forskellige mindre Dybder for dernæst at sammenligne Resultaterne med lignende Maalinger

i andre Sildefjorde. Kun i ringe Grad fik jeg Anledning til at undersøge de enkelte Fjordarmes Fauna og Flora. I Slutningen af Oktober passerte jeg den bekjendte, fra ældste Tider omtalte, gode Sildefjord, Bjugn fjorden, som jeg ved en tidligere Anledning (i Mai 1892) havde befaret i flere Retninger. At her stadig findes Sild, dels i Fjordgabet Dybder, dels i andre Forsænkninger i Bunden indø i og udenfor Fjorden, anser Befolkningen i Distriktet for sikkert. Imidlertid er der flere Aar hengaaet uden at Sildefisket har faaet nogen Betydning i denne Fjord, medens der jævnlig, ligesom ihøst, bliver fisket endel til Befolkningens Husbrug, navnlig med Drivgarn. Derimod vides ikke større Notsfangst at være gjort paa mange Aar i selve Fjorden med dens mange gode Kastevaage, hvorom det i «gamle Dage» hedte sig, at de regnedes blandt de bedste i hele Landet og kunde give et Fangstudbytte, som blev til Skræk og Ødelæggelse for mangan en Sildepekulant.

Uden allerede nu eller i denne Indberetning at kunne angive, til hvilke Resultater mine Besøg i Distriktets her nævnte Sildefjorde (og endel andre Fjorde i tidligere Aar) har ført, da Tiden i alle Fald har været for kort og Materialet, som er indsamlet, for begrænset, kan jeg dog anføre, at jeg tror at have fundet en plausibel Forklaring paa det eiendommelige Forhold, at en forøvrigt noksaa fiskefattig Fjord eller Fjordarm oftere viser sig at være en ganske god Sildefjord, hvor lidt Sildefiske endog kan siges at være aavist, navnlig senhøstes eller i Begyndelsen af Vinteren, medens de fleste fiskerige Fjorde og Fjordarme pleier at vise sig som daarlige Fedsildfjorde. Forklaringen tror jeg at kunne søge deri, at Fedsilden og Smaasilden, efter at have endt sine Jag efter Aate ude i Havet og langs Skjærgaarden, opsøger et nogenlunde trygt Tilflugtssted i de indre Fjorddele, og et saadant trygt eller mere fredet Tilflugtssted vil den ikke finde der, hvor der er megen Smaafisk og god Næring for denne og anden Fisk, thi her vil Silden komme ind blandt sine Fiender og Efterstræbere af stor og større Fisk, og denne Fare vil Sildestimerne mærke allerede et godt Stykke ude i Fjordarmen. Altsaa søger Sildestimerne de fiskefattige Fjorde fortrinsvis, fordi Silden her træffer langt færre eller ingen Fiender. Og da Fjordarme med brakt Vand, eller med større Vasdrag i Bunden, altid vil have en tarvelig Saltvandsfauna, kan disse heller ikke have Næring nok for en større Fiskebestand; de bliver fiskefattige. Heri kunde da søges en plausibel Forklaring af det Forhold, at Sildestimerne saa ofte paatræffes og giver Anledning til gode Notstæng i Fjordarme, hvor der er meget brakt Vand fra Elvene rundtomkring; at Silden skulde trives eller befinde sig godt i virkelig brakt Vand, tør man derimod ikke slutte af det her anførte.

Det kan gjerne være, at brakt Vand er til stor Uleilighed for Silden, og at den derfor søger tilbunds, hvor det salte Vand fremdeles er, medens kun Vandets Overflade og et mindre Lag i Fjorden er brakt. Om disse Forholde kjender jeg ingen Udtalelser, jeg tror neppe, at de har været Gjenstand for nærmere Undersøgelser.

*

*

*

B. Fra fire forskjellige Dele af mit Distrikt har der været reist Spørgsmaal om Fredning, til hvis Udredning der er anmodet om min Assistance. Fra søndre Søndmøre udtaltes først privat et Ønske om min Erklæring angaaende en udvidet Fredning af Hummer for vedkommende Herred. Senere blev der mig gjennem Amtet forelagt en Række Erklæring fra Herreder i Romsdals Amt til Udtalelse. Det forekom mig at være et glædeligt Tegn paa Befolkningens Skjønsomhed og Omhu for en rationel Udnyttelse af Distriktets Hummerbestand, at der saaledes, uden nogen direkte Opfordring, fremkom et Krav paa at faa en større Beskyttelse for Bestanden, end Loven (af 26de Juni 1893) allerede ydede. Efter at have undersøgt Forholdene paa enkelte Dele af Søndmørgekysten og forøvrigt faat Rede paa Naturbetingelserne for Hummerfisket og Hummerbestandens Beskyttelse i den vigtigste Del af Amtet, gav jeg Ansøgningen om udvidet Fredning en udførlig motiveret og stærk anbefaling saa betids, at Sagen kunde forelægges det snart efter sammentrædende Amts-thing (1894). Forslaget vedtoges enstemmig i den Form, det efter Amtets Udtalelse i Sagen havde faaet, og overensstemmende med Ansøgningens Formaal.

Som i flere andre Kystdistrikter er man ogsaa paa Smølen blevet opmærksom paa, at der er en Fare for Flyndrefisket i den Fangstmaade, som bestaar i «Pigning» med Flyndrelod. Man har derfor taget forbedrende Skridt til at faa denne Fangstmaade modarbeidet eller forbudt. Men samtidig er der kommet Klage over den anden Fangstmaade ogsaa, nemlig Garnfisket. Foreløbig staar Sagen her i dette Distrikt saaledes, at Garnfiskerne anbefaler at forbyde «Pigning», medens «Pigningsfiskerne» anbefaler Forbud af Garn. Begge henviser til Erfaring om Fangstens gradvise og hurtige Formindskelse fra Aar til andet. Efter et Besøg paa Øens sydøstlige Kyst, hvor det egentlige Flyndrefiske er, og efter Konferance med Fiskere og andre lokalkjendte Folk paa Smølen, har jeg anbefalet at lade Spørgsmaalet blive udredet af Repræsentanter for begge Fangstmaader og samtidig skaffe en veiledende Oversigt over Flyndrefiskets Afkastning i de senere Aar. Der er Udsigt til at dette Raad vil blive befulgt. — Ogsaa fra Søndre Trondhjems Amt er kommet Udtalelser om en Fredning af Flyndrefisket, navnlig om Forbud i Gydetiden. Sagen er opført paa Programmet for de trønderske Fiskeriforeningers Fællesvirksomhed og er saaledes formentlig kommet ind i de rette Spor, eftersom

saavel Fangsttiden som Fangstmaaden agtes gjort til Gjenstand for nærmere Undersøgelser. Paa nævnte Fiskeriforeningers Møder er jeg blevet givet Anledning til at udtale mig om Sagen og de forberedende Skridt til dens Udredning.

Et mere omfattende Fredningsspørgsmaal er vakt saavel for ydre Namdalen som fra Beitstadfjorden, nemlig Fredning for Smaafisk, dels gennem Forbud af visse Redskaber, dels gennem Forbud af Fangst af Fisk under en vis Størrelse. I Anledning af disse Sager, der i Grunden gjælder det samme, har jeg bereist større Dele af Namdalskysten og nogle Fjorde der, holdt Møder med Fiskere og Distriktets Fiskeriforening, samt indhentet Oplysninger paa de fleste af de Fangstfelt, Sagen angaar; ligeledes har jeg, for Beitstadfjordens Vedkommende, holdt Foredrag til Belysning af Fiskenes Udvikling og Trivsel samt de naturlige Betingelser for Fiskebestandens Bevarelse for en rationel Fiskeribedrift i Fjordene og de andre, mere lukkede Fiskerilokaliteter. En Løsning af de her omhandlede Fredningsspørgsmaal er en ingen ganske let og ligefrem Sag. Og idet jeg har næret en ikke ringe Tvil om, hvorvidt Forbud mod at bruge Angler og Masker under en bestemt Størrelse vil medføre den forventede Nytte, har jeg efterhaanden faat større Betænkeligheder ved at anbefale Forbudsbestemmelser med saadant Formaal og derved, om end indirekte, erkjende deres Brugbarhed for Øiemedet. Vistnok giver vor nugældende Lovgivning ikke Adgang til at anvende andre Forbudsbestemmelser, og forsaavidt er jeg hindret i at bringe andre i Forslag; men derved er ikke mine Tvil og Betænkeligheder fjernede, saa meget mindre som Bestræbelserne i andre Lande for at beskytte Fiskeyngelen og den ikke-endnu-madnyttige Smaafisk, særlig gaar ud paa at forbyde selve Fangsten og Salget af saadan ubrugbar Smaafisk, tildels ved samtidig at forbyde visse Slags Redskaber. For at kunne udtale mig i Sagen og behandle de enkelte lokale Spørgsmaal med en desto mere overbevisningstro og mig selv bedre tilfredsstillende Udredning af det virkelige Forhold og af de sikreste Midler til Opnaaelsen af det opstillede Formaal: et rationelt Fiskeri og en fornuftig Udnyttelse af Fiskebestanden — fortsætter jeg med de specielle Undersøgelser og med Indsamlingen af mere Materiale. Om Spørgsmaalenes Løsning derved end vil forsinkes en kort Tid, tør jeg maaske, paa den anden Side, kunne opnaa, at selve Fiskerbefolkningen, bedre end hidtil, vil lære at forstaa de naturlige Betingelser for et lokalt Smaafiskeris Trivsel og dets Nytte for Befolkningen i Nutid og Fremtid, idet jeg agter at fortsætte med Foredrag og Samtaler med Fiskerne om Sagen; dette sidste fornemmelig for gennem Samtalerne at faa bragt paa det Rene, hvorvidt Fiskebestanden i Regelen, som paa staaet, virkelig er aftaget paa hvert enkelt Fangstfelt, eller hvorvidt det er Fiskernes og Redskabernes Antal, som er tiltaget saa meget, at Udbyttet for hver og hvert særskilt Redskab nu bliver mindre;

det tredje Alternativ, at begge de to nævnte Forteelser optræder samtidig og virker i Fællesskab, er vistnok den almindeligste Antagelse, fordi den rammer desto kraftigere hvad der ønskes bevist.

*

*

*

C. I længere Tid har jeg havt min Opmærksomhed henvendt paa Spørgsmaalet om Aarsagen til Klipfiskesoppens periodisk stærke Udbredelse og om Midler til at kunne modarbejde denne for vor Klipfiskehandel saa tabbringende Forringelse af Varen. Da jeg meget tidlig (eller for over 15 Aar siden) fik Anledning til at sysle med Sagen, og senere har fulgt med i dens offentlige Diskussion, har min Virksomhed i de sidste Aar og navnlig i den Tidsperiode, som denne Indberetning omhandler, for en væsentlig Del bestaaet i at undersøge enkelte, mere specielle Sider ved Spørgsmaalet, navnlig Aarsagerne til Soppens Forekomst, idet jeg er gaaet ud fra, at man vilde kunne bekjæmpe Ondet desto lettere og sikrere, naar man kjendte Ondets Rod og Oprindelse, end naar man kun var henvist til at reparere Skaden efter at Ondet havde herjet. Vistnok kan meget udrettes og betydelige Værditab forhindres ved at anvende Forsigtighedsregler, som vil formindske Soppens Skadeomfang eller begrænse Feltet for dens Udbredelse; men saaledes som Forholdene hidtil har artet sig, er Udsigterne til ad den Vei at bekjæmpe Ondet ikke lyse. Eierne af Klipfiskelagrene kan ved Vadskning og Damprensning af Pakhusenes Vægge, Gulv og Loft forebygge, at Smitten opstaar og udbreder sig *derfra*, men Anvendelsen af disse (mest anbefalede) Midler kan ikke hindre, at hver Ladning, for ikke at sige hver Fisk, som bringes ind paa Lageret, skulde kunne medføre «Smittestoffet», og om kort Tid vise sig at være befængt med Sop om end i en mindre Udstrækning end i Pakhuse, som ikke vare rensede og rene. At neutralisere Soppens ødelæggende Indflydelse paa Fiskens Kvalitet som Vare, er utvilsomt en Forholdsregel af stor Betydning og ikke ringe Nytte i mindre sop-slemme Aar; men at hindre Soppens Forekomst, kvæle dens Evne til Udbredelse eller endog udrydde den fra de Lokalteter, hvorfra den føres udover Landet, — det er utvilsomt det sikreste Middel, og sandsynligvis ikke det allervanskeligste. En Udredning af denne Side af Sagen har været det væsentlige Formaal for mine Undersøgelser i de sidste Aar.

Alle, som har syslet med Sagen og samlet Erfaring fra det praktiske Livs Foretelser, maa siges at være enige om, at Klipfiskesoppens større eller mindre Forekomst i de enkelte Aar hovedsagelig beror paa Veiret, navnlig under Tørretiden og Sommeren udover til ind i September. Varme og vaade Somre er de værste, kolde og tørre de bedste, dernæst varme og tørre; i en kold og fugtig Sommer klarer Fisken sig bedre end i en varm og fugtig. Altsaa er Veirets Tørhed den bedste Betingelse for at faa sopfri Fisk, medens Fugtighed, især i Forbindelse med Varme medfører, at

Soppen trives frodigt og udbreder sig mere end ellers. Denne Erfaring om Veirets Indflydelse paa Soppen er almindelig erkjendt, ikke alene her i Landet, men ogsaa i de udenlandske Byer, hvor Klipfisk lagres for nogen Tid. Da jeg i Slutningen af 1893 besøgte Portugal og Sydspanien, fik jeg Bekræftelse herpaa af alle, som havde nogen Erfaring i Sagen. Og da nævnte Erfaringssætning i sig selv har alle Betingelser for sig, kan man visselig antage den for sikker og paalidelig.

Men Veiret i Tørretiden og i Løbet af Sommeren er ikke den eneste, ikke engang den afgjørende Betingelse for Soppens Fremkomst og Frodighed. Det vigtigste og afgjørende Moment er selve Behandlingen af Fisken under Tørringen og den nærmest efterfølgende Tid. Man kan finde sopbefængt Fisk i selv de bedste Somre, ligesaa kan der produceres mange Ladninger ren, sopfri Fisk i de værste Somre. Herom hersker ingen Tvil blandt de erfarne Sagkyndige. Det bekræfter sig saatsige hvert eneste Aar, og det bekræfter sig ogsaa ved at sammenligne Varens Beskaffenhed før i Tiden med dens Beskaffenhed i vor Tid, hvad Sop angaar. Veiret kunde, naturligvis, i gamle Dage ligesom nu være slemt for Klipfisktørring, og selve Fisken kunde variere da som nu; Chancerne for sopfri eller sopbefængt Fisk var i disse Henseender lige gode eller lige slette i forrige Tider som i vore Dage. Men sammenligner man Tilvirkningsmaaden fra først til sidst, ligefra Flekningen af Raafisken til Afleveringen af den færdige Vare paa det udenlandske Marked, saa vil man finde endel Afvigelser fra den «gamle» Maade; og Afvigelseerne vil vise sig at være størst i den Del af Tilvirkningsarbejdet, som omfatter selve Tørringen paa Fiskebergene, et Arbejde, som bestaar ikke alene i at sprede Fisken udover til Tørring, men ogsaa i at «strække hver Fisk», stable og omstable den for at faa den luftet og presset, skaffe en baade holdbar og pen Vare. Man mener (og jeg holder til den Mening) at ogsaa Stablingsmaaden paa Pakhusene til Fiskens Lagring er endel anderledes i vor Tid end i gamle Dage, samt at denne Stabling har sin Betydning med Hensyn til Soppen.

Naar man kommer ind paa en Sammenligning mellem gamle Dages og vor Tids Tilvirkning af Klipfisken, pleier man ogsaa at fremhæve, at der nu bruges andet Slags Salt, en tidligere Udvaldskning osv. Uden at ville benægte, at ogsaa disse Momenter kan spille en Rolle med Hensyn til Fiskens senere Tilbøielighed til at blive sopbefængt, og at navnlig visse Sorter Salt er bedre eller tryggere end andre, tror jeg det ikke nødvendigt at indlade mig nærmere paa disse Enkeltheder ved denne Anledning. Det gjælder her for mig at faa konstateret de omhandlede Afvigelser og disses Betydning for Sopdannelse paa Fisken, i Henhold til de Erfaringer, som er mig meddelte, og de Undersøgelser jeg selv har foretaget.

Den mest betydningsfulde Forandring i Klipfisktørringen bestaar deri, at ganske store Partier tørres for at komme i Markedet som «Nyfisk»

i Mai eller før. I denne Spekulation deltager baade «Fiskeskippere», Kjøbmænd i Byerne og Fiskere eller Opkøbere paa Landsbygden. For dem alle er det af stor Vigtighed at faa Fisken færdig saa tidlig som mulig, og helst saa vægtig som mulig; hvad Fiskens Holdbarhed eller forsvarlige Tørhed angaar, saa spiller dette en mindre Rolle; thi «Nyfisken» skal jo skibes strax og forbruges snarest mulig eller en god Tid, før Soppen kunde vise sig. Alle Hensyn trækker i den Retning, at Producenten med Fordel bringer den mindst holdbare Fisk i Handelen, og selve Handelen med denne Vare er for Producenten fordelagtigere end anden Klipfiskhandel senere i Sæsonen. Konkurrencen er stor i denne Branche, Nyfiskleverancen, fordi Chancerne for at faa sin Fisk hurtig solgt og godt betalt er større end senere, og de fleste Producenter vil gjerne have sin Forretning afviklet jo før jo heller. Af alle disse Grunde opstaar der jævnlig, især under gunstige Veirforholde om Vaaren, hvert Aar en betydelig Overproduktion af «Nyfisk», som har de fleste naturlige Betingelser for at blive sopbefængt, og som oftest leverer den største og bedrøveligste Kontingent til de «smitteførende» Ladninger. Og da det efterhaanden har vist sig, at Klipfisketørringen for Nyfiskleverance kan ske saa meget hurtigere og billigere end Tørring af anden Fisk, virker ogsaa dette Exempel i den Retning at levere lignende mindre holdbar, men mere vægtig Fisk; denne produceres altsaa med mindre Udlæg og giver desuagtet større Indtægt pr. 100 Fisk, Indkjøbsenheden. Under heldige Veirforholde kan disse Bestræbelser for at levere vægtig Fisk paa Holdbarhedens Bekostning lykkes noksaa godt, men i uheldige Somre hævner det sig desto sørgeligere og skader hele Landets Handel.

Idet jeg ved disse Bemærkninger har søgt at karakterisere de vigtigste Forholde, som her kommer i Betragtning, har jeg troet at have givet baade en Forklaring af Sagens Sammenhæng forsaavidt, og tillige en Slags Undskyldning for den Spekulation i mindre holdbar Klipfisk, hvorover der har været klaget saa meget, og som har skadet vor Fiskehandel saa betydeligt. At de paaklagede Forholde ikke var at mærke i «gamle Dage» eller mærkedes saare sjældent, kommer for det første deraf, at Klipfiskepartiet da var saa langt mindre, dernæst deraf at Kommunikationsmidlerne den Gang saavel indenlands som paa Udlandet var saa langsomme og tungvindte, at den omhandlede store Spekulation i Nyfiskleverance var saa omtrent ukjendt, og endvidere deraf, at det største Exportkvantum og navnlig Nyfisken udskibedes i de udenlandske Modtageres egne eller af dem befragtede Skibe, som derpaa seilede afsted med Varen og tillige med Ansvar for den Sop, som muligens kunde vise sig senere paa Fisken.

Efter saaledes at have skildret, hvad der kunde kaldes de ydre Omstændigheder skal jeg gaa over til at paapege, hvilke Feil og Mangler der klæber ved Klipfisketørringen dels som Følge af Spekulation i Nyfisketørringen, dels som Følge af en forceret Tørring af almindelig Fisk eller

lignende Bestræbelser for at skaffe en vægtig Vare af den indkjøbte Raafisk eller Saltfisk.

Den væsentligste Aarsag til at Fisken faar Sop bliver, saavidt jeg har forstaaet de mest sagkyndige Fagmænd og ellers har samlet af Oplysninger i Sagen, at søge i *mangelfuld Presning* under Tørretiden, og den i Forbindelse dermed staaende mangelfulde Omstabling og Luftning af Fisken i den Tid. En stærkere Presning og en omhyggeligere Stabling, hvorved Fugtigheden fordeltes hensigtsmæssigere, saalænge Fisken var fugtig, vilde give en mere holdbar og sopfri Vare; man mener, at de nu brugelige smaa runde Stabler ikke er saa hensigtsmæssige som *lidt større og firkantede*, thi disse sidste giver Anledning til at fordele Trykket paa hver Fisk mere jævnt. At den nu hyppigt forekommende Lagesaltning af Fisken kan være mindre hensigtsmæssig, indrømmes ikke af mange; de paastaar, at det ikke er selve Lagesaltningen, men den af visse Distrikter brugte Skik at benytte *gammel og uren* Lage, som er skadelig og ofte foranlediger Sop paa Fisken. At en langsommere Tørring som i gamle Dage skulde hindre Sopdannelse bedre end den nu brugelige hurtigere eller altfor hurtige, bliver jævnlig indrømmet, men i Regelen med det Tillæg, at det lønner sig ikke; de forøgede Udgifter faaes ikke dækkede i en forhøiet Pris for Varen. — Omhyggelig Udvaskning (før Tørringen) anbefales stærkt af alle.

Der hersker blandt de praktiske Fagmænd den Anskuelse, at Sopdannelsen begynder allerede under Tørringen og ude paa selve Fiskebergene; selv har jeg oftere seet Fisk ude paa Bergene befængt med Sop. Men Soppens Spredning udover den enkelte Fisk kommer ikke tilsyne i Regelen, før den har ligget i Hus eller paa Lager nogen Tid. Efter dette skulde rene Pakhuse ikke kunne hindre Sopdannelse, og deri maa jeg erklære mig enig. Derimod er alle enige om, at daarlige Lagerrum gjør ondt meget værre, og at en hensigtsmæssigere Stabling af Lagerfisken kunde forebygge megen Skade. Til daarlige Lagerrum henregner man, i mit Distrikt, Boder i Pakhusene eller smaa afdelte mørke Rum. En gammel Saltbod, som er lidt fugtig, anser mange dog for en god Lagerplads; men en Sildebod bør man aldrig benytte, ei heller bør Tørfisk (Stokfisk) eller Korn lagres inden de samme fire Vægge som Klipfisk, thi da tager Fisken lettere Sop end ellers. *Lyse, luftige, rene og tørre* Pakhuse er de bedste Lagerpladse, især naar de vender mod Solsiden og er beskyttede mod Nord, Nordvest og Nordost. Her i Landet haves, saavidt vides, udelukkende Pakhuse af Træ for Fisken, i Spanien og Portugal lagres i solide Stenhuse; jeg saa ingen andre Slags, og alle jeg besøgte, navnlig i Oporto, blev holdt exemplarisk rene og tørre samt lukkedes altid omhyggelig i fugtigt Veir, ligesom i Regelen ogsaa hos os. — Hvad nu Stablingen af den tørre Fisk i Lagerrummene angaar, saa viser Erfaring fra alle vore Klipfiskebyer og Bygder, at der ofte opstaaer Sop midt inde i en Stabel og allerhelst langs de Sider, hvor fugtig Træk

passerer. Dette sidste er ligetil at forklare; disse Sider og Hjørner af Stabelen er jo mest udsat for de Sopspirer, som Trækken fører afsted. Men at Sopdannelsen kan foregaa midt inde i en ellers «frisk» Stabel, har man vanskeligere for at forstaa. Aarsagen er imidlertid neppe nogen anden end den ene af følgende to, eller begge. Stablerne er enten uhen-sigtsmæssig ordnede; den ene Fisk er lagt paa den anden uden at slutte tæt til den, inde i de fleste Lag er smaa Aabninger, og jo mere «grissen» Fiskestabelen er, jo flere smaa Aabninger eller «Trækhul» for Sopspirerne udenfra og for fugtig Luft og Varme har disse Stabler. Eller sopbefængt Fisk er fra først af indlagt i Stablens Indre. Før i Tiden lagde man mere Vind paa at faa kompakte, tætsluttende Fiskestabler, nu stiller man faa eller ingen Fordringer i saa Henseende, maaske ogsaa af den Grund at Lagringen ikke er beregnet paa at skulle vare saa længe, og da «er det ikke saa farligt» med en grissen Stabling. At en Forbedring i denne Henseende vilde vise gode Resultater, især i slemme Sopaar, er utvilsomt, men en omhyggelig Stabling koster Arbejde og større Udlæg, det er ligesaa utvilsomt. Forresten er der fortalt mig Exempler paa, at mindre veltørret Fisk, som var lagt inde i en Stabel af omhyggelig behandlet tør Fisk, tog Sop til sig, medens den veltørrede Fisk gik aldeles fri for Sop, uagtet den var mere udsat for Træk og fugtig Luft — en Bekræftelse paa min Mening, at det er selve Fisken som bringer Sop i Pakhuset, hyppigere end at Pakhuset bringer Sop paa Fisken.

Sluttelig skal jeg tilføie, at der findes enkelte Bygders Fisk, som lettere tager Sop end andres, hvilket paastaas at hænge paa det nøieste sammen med Befolkningens ringere Omhu med Tørringen. At Finmarksfisken er mindre udsat for Sop end Lofotfisk, kan maaske ligge i Aars-tiden for Tørringen og Temperaturforholde, kanske ogsaa i andre Forholde, som ikke her kan omhandles nærmere. En i denne Sag vigtig Kjendsgjerning, som fortjener at fremhæves med Styrke overfor saa mange Klager fra Udlandet over den norske Fisk, er dette, at Klipfiskehanderne i Oporto og Lissabon faar sopbefængt Fisk fra alle Lande, intet klipfiskproducerende Land undtaget, og flere viste mig Exemplarer af saadanne Fisk fra Kanada, Newfoundland, Island og Norge med den Bemærkning, at alle Sorter Fisk tog Sop hos dem; fra andet Hold er mig meddelt, med alle Tegn paa at være paalideligt, at den Klipfisk, som bliver værst befængt med Sop, er den franske. Norsk Fisk er hverken den eneste eller mest sopbefængte Klipfisk paa Verdensmarkedet.

At Sop paa Klipfisk medfører, i slemme Aar, et stort Tab for Landet, er udenfor al Tvil. Men heraf bør man ikke slutte, at Soppen faktisk skader Fisken, som Madvare betragtet, i samme Grad eller set procentvis ligesaa meget som *Prisforringelsen* repræsenterer. Langt fra. Soppen skader Varen og Handelen ganske eftertrykkelig, især under visse Markedsforholde, men Fisken kan ofte være ligesaa velmagende og frisk som Madvare, uagtet den er temmelig sopbefængt; først naar Soppen har

siddet længe paa og er trængt som en slimet Masse ind i selve Fiskens Muskelvæv og i disse talrige Sprækker i selve Kjødet, er Fisken virkelig bedærvet og har lidt Skade som Madvare. Men da er den ogsaa omtrent usælgelig. Befolkningen i enkelte Byer i Udlandet tager det ikke saa nøie, om Fisken har lidt Sop paa sig, ja der findes endog en By i Portugal (Braga), som er et noksaa godt og villigt Marked for sopbefængt Fisk. Og der findes neppe noget større Marked, hvor lidt sopbefængt Fisk er usælgelig.

Skulde jeg sammenfatte mine Iagttagelser i et Resultat, saa maatte det for Tiden kun være et foreløbigt, thi der er flere Enkeltheder ved Sopforekomsten, jeg ikke har fuldt Rede paa. Det foreløbige Resultat kunde jeg forme saaledes: Sop paa Klipfisk er et Onde, som neppe lader sig udrydde under de nuværende Konkurrenceforholde i Klipfiskhandelen. Det kraftigste og sikreste Botemiddel er at finde i et omhyggeligere Tøringsarbejde, navnlig i Fiskens bedre Presning og Luftning. Gode, tørre Lagerrum bør man ikke stole for trygt paa som et Forebyggelsesmiddel mod Sopdannelse; daarlige Lagerrum er derimod det bedste Arnested for Udviklingen af Sop, og maa derfor undgaaes. Forresten kan Fisk blive sopbefængt paa hvilket som helst Stadium, naar den fra først af er blevet daarligt behandlet, hvorimod Fisk, som under hele Tilvirkningen er blevet godt og omhyggeligt behandlet, vil kunne klare sig fuldstændig fri for Sop den hele Tid, selv om de ydre Omstændigheder er meget ugunstige for den.

*

*

*

Med disse Bemærkninger tillader jeg mig herved at afslutte Redegjørelsen for min Virksomhed i omhandlede Tidsrum, 1ste Juli 1893 til 31te December 1894, hvad de 3 nævnte Spørgsmaal angaar. Om andre Spørgsmaal vil jeg faa Anledning til at udtale mig senere, navnlig da om Frysing og Ising af Fisk samt om Forbedringer af Baade og Redskaber i mit Distrikt.

Kristianssund den 22de Februar 1895.

Ærbødigst

Fredrik M. Wallem.

Fra
Inspektøren for Saltvandsfiskerierne
i nordre Distrikt.

Herved har jeg den Ære at afgive Beretning om min Virksomhed fra 1ste Juli 1893 til 31te December 1894.

Om gjensidig Forsikring blandt Fiskere.

Den gjensidige Forsikringsforening for Fiskere, som efter sidste Generalforsamling har faaet Navnet «*Tryg*», har siden sidste Beretning faaet nye Love, som er udarbejdet med særlig Hensyn til de i de foregaaende Aar vundne Erfaringer, og ny Bestyrelse er valgt. Den har i de to sidste Aar ikke gjort Fremgang med Hensyn til Medlemmernes Antal, ca. 300, hvoraf ca. $\frac{1}{3}$ alene i Hadsel Herred, men dens Fond vokser sikkert. Det viser sig mere og mere sikkert, at den for Ulykkesforsikringen satte Præmie er tilstrækkelig høi til, ikke alene at skaffe den bestemte Udbetaling ifald Død ved Ulykkestilfælde, men ogsaa til aarlig at forøge Fondet, der saaledes, sammen med den særskilt betalte Pensionspræmie, vil kunne betale Understøttelse til Barn, der tabe sin Fader, og Pensioner til ældre Fiskere og deres Enker, om end disse sidste (Pensionernes) Størrelse ikke kan fastsættes anderledes end gjort i Lovene, voksende eller aftagende med Fondet. Vanskeligt er det at finde Agenter, der af filantropiske Interesser vil tage sig af Forsikringssagen, og værre er det, at Meninger og Begreber om Nyttens og tildels Forpligtelsen til at forsikre Liv og Arbeidskraft og tænke paa Reservemidler til Alderdommen endnu er høist uklare og har gjort kun liden Fremgang blandt Fiskernes store Masse. Men jeg har Haabet om, at dette i en nærmere Fremtid vil slaa igjennem, ligesom andre Reformers, der har haft en god Fremgang efter en lidet lovende Begyndelse. Til nu har Foreningen betalt en Ulykkesforsikring af Kr. 200,00 til hver af 7 omkomne Medlemmers Efterladte og understøtter 20 faderløse Børn efter Forsikrede med Kr. 10,00 aarlig hver, samt har over Kr. 6 000,00 i Fondet.

Den gjensidige Forsikringsforening for Fiskerbaade «Samhold» blev konstitueret paa Tromsø 8de Juli i en Generalforsamling af indtegnede Medlemmer og Bidragsydere. Forsamlingen vilde dog ikke vælge nogen

egentlig Bestyrelse, men opfordrede Fiskeriinspektør Fleischer og mig til «sammen med 5 af dem selv valgte Mænd at danne en Arbeidskomite til Gjennemgaaelse og Vedtagelse af Love, Indsamling af Reservefond, Indtegning af Medlemmer — — — — og forøvrigt at fremme Sagen, saa at Foreningen om muligt kan træde i Virksomhed 1ste Januar 1895 — —.» Vi erklærede os villig til at fortsætte Arbeidet, men forbeholdt os at foretage Ændringer i den optrukne Arbeidsmaade, hvis vi fandt det fornødent.

Derefter har vi lidt efter lidt faaet følgende Herrer til sammen med os at danne denne Arbeidskomite: Hr. Johan Rye Holmboe, Hans S. Johansen, Jens N. A. Ellingsen, O. J. Kaarbø og Jens Østensen og til Suppleanter for hver af disse Hr. Consul Aagaard, Peder Mortensen, Elisæus E. Osvold, Arne Aronsen, Ole S. Pedersen. Sammen med de to førstnævnte af saavel Bestyrere (Arbeidskomitemedlemmer) som Suppleanter udarbejdede vi Love for Foreningen, hvilke senere blev gratis gennemseede af Hr. Overretssagfører Wulff i Tromsø og under 10de Oktober gennem Amtmanden i Nordland indsendt til naadigst Approbation. De er ikke komne tilbage ved denne Beretnings Afgivelse.

Dernæst blev samtlige Foreningens Medlemmer anmodede om Bidrag til Reservefondet, som skal være mindst Kr. 5 000,00, før Forsikring kan tegnes. Hidtil er tegnet lidt over Kr. 1 200,00. Om Statsbidrag af indtil Kr. 10 000,00 ansøgte i et 23de Januar afholdt Møde af Arbeidskomiteen.

Der er en stærk Trang til denne Forening, og en hel Del Forespørgsler indløber, samt ofte Anmodning om Forsikring. Der har været vist megen Utaalmodighed, og man har ment, at man burde begynde straks, uden at afvente Lovenes Approbation og Reservefondets Fyldning.

Da Fleischer i September tiltraadte sin Plads i Bergen, og Fiskeriinspektør Sørensen først efter at være kommen nord i Januar indtraadte i Komiteen i hans Sted, samt der ingen Penge har været endnu at betrage Udgifter med, har den hidtil førte Korrespondance og andet Arbejde for Foreningen siden Lovenes Istandbringelse hvilet alene paa mig.

I Gratangen er dannet en gjensidig Forsikringsforening for nye Storbaade, udelukkende for denne Bygd, med en bekjendt Fisker, Joh. Lind Aarsten, i Spidsen og omfattende efter Forlydende mellem 30 og 40 Storbaade.

Lofotfiskeriet og andre Torskefiskerier.

I det Tidsrum, som Beretningen omfatter, besøgte jeg under disse Fiskerier Fiskeværet Medfjordvær i *Senjen*, en Række af Værene paa Yttersiden af *Vesteraalen*, Eggum paa *Yttersiden* af Lofoten og mange af Værene i selve *Lofotens* Opsynsdistrikt.

Min Virksomhed har bestaaet i at afholde Møder, at modtage Folk i Samtaler, der er ønsket i Anledning af Bedriften, at iagttage Fiskeriets Gang og Tilvirkningsmaader, samt leilighedsvis at søge Samtaler med Fiskere og Tilvirkere.

Lofotfisket i 1894 var et noksaa mærkeligt Aar. Et Linefiske, som var saa rigt, som sjældent, i Vestlofoten, som var meget godt i de midtre Vær og meget slet i de østlige, paa Garn usselt de fleste Steder og temmelig maadeligt selv for de Vær, som havde et svært Linefiske. Medens mange havde med de rigeste Lodder man kjender, var det et yderst slet Fiske for endnu flere. Man føres altid til den Tanke, at Fiskerne ikke burde bare være Line- eller Garn- eller Snørefiskere som nu, men burde bruge det Redskab, som passer for Forholdene og giver bedst Fangst. Den Fordring, som nu sættes til en Linebaad, at den skal have *alle* en nordlansk Ottrings Egenskaber, gjør, at hidtil har endnu ikke Sneseilsbaaden kunnet vinde Indgang til dette Brug. Men en Fremtidsudsigt, mener jeg, der er for, at overalt, hvor Trængselen af Børenskaab ikke er for stor, kan tjenlige Sneseilsbaade komme til at muliggjøre et Fiske, drevet med Garn eller Line eller Snøre, eftersom Forholdene gjør det ene eller det andet Brug mest regningsvarende.

Under Torskefiskeriet med Garn indsniger sig mere og mere en høist beklagelig Uskik, nemlig ikke at drage hver Dag, man kan vinde dermed, men at lade Garnene staa over uden Nødvendighed, for at fiske med mindst muligt Arbeide. Dette sker mest, naar Fisket er mindre, og om Lørdagene, da man, ved at undlade at drage, vinder Søndagen som delvis Fiskedag.

At denne Skik, anvendt i Ugens Løb, minker Fangsten, er der ingen Tvivl om, da det, at man faar Lænken op, tager Fisken af og benytter Leiligheden til at flytte den eller forandre noget ved dens Stilling eller Sætning, i Regelen vil forøge Fangsten. Ligeledes optager de Garnlænker, der staa i Sjøen døgnvis betydelige Strækninger, især af Østlofotens knappe Fiskehav til Fortrængsel for Line- og Snørefolk. Dette er dog maaske en liden Skade mod den store, der foraarsages vor Klipfisks Gjennemsnitskvalitet. Garnfisket vil ikke nogensinde kunne skaffe en saa smuk og frisk Vare, som Line-, Snøre- og Synkenotfisk, selv om Garnene drages saa ofte, som det gaar an, men naar som nu de ofte staa over en eller to Nætter uden Nødvendighed, bliver Kvaliteten end yderligere forringet. Tilvirkerne har dels ikke fuld Forstaaelse af, hvad Rolle en gjennemsnitlig god Kvalitet spiller i Retning af at forøge det jævne Forbrug af vor Vare i Udlandet, dels hindres de ved den ofte hensigtsløse Konkurrance fra at sætte den mindre gode Raafisk fra overstaaede Garn i en tilstrækkelig lav Pris. Og naar Prisforskjellen mellem natstaaen og to eller tre Nætters Fiske er omtrentlig ingen, vil Garnfiskerne ikke i Prisforskjellen finde nogen Spore til daglig Trækning, saasnart Veiret tillader det. Naar en Del Garnbaade ikke drager en

Dag, bliver ogsaa mange andre hindret, hvis Lænker er i Kollision med de første.

Garnspil er nu i almindeligt Brug.

En Baadværft-Eier paa Helgeland er begyndt at arbeide mindre Sneseilsbaade bestemte for Linefiske.

Agn dampernes Antal forøges, og saalænge der inden temmelig lang Afstand findes Sild eller Lodde i Not i tilstrækkelig Mængde, vil ikke alene Lofotfiskerne, men ogsaa Torskfiskerne i de fleste øvrige Vær langs Kysten, erholde Agn tilført.

Denne bekvemme Adgang til at erholde nok af fersk Agn har imidlertid næsten overalt vænt Fiskerne af med at holde nogen Reserveforsyning, hvortil saltet Skjæl og Blæksprut samt «Sputgaar» i særlig Grad egner sig, da disse Agnsorter meget længe beholder sine gode Egenskaber som Agn, naar de er ordentlig behandlede. Denne Mangel paa Forsynlighed kommer sidst i Fisket eller enkelte Dage indimellem tildels til at hindre Fangsten og saaledes formindske Udbyttet, især for mindre eller mere afsidesliggende Fiskevær. Derimod synes Interessen for at bjerge det engang købte Sildeagn gennem Isning eller Frysning at tiltage, om der endnu sjelden kan paavises, at der gjøres Foranstaltninger paa Forhaand dertil.

Da Sildefisket i 1894 var saa ringe og Udsigterne for at erholde nok Agn til Linefisket i 1895 mislige, forsyner endel Fiskere sig i Aar mere end de nærmest foregaaende med Skjæl til Agn, hvorimod Blækspruten næsten ikke forekom i Høsten 94.

At ikke Temperaturmaalinger af Havvandet fremdeles fortsættes i Lofoten, anser jeg for en Feil, og vil — med Henviisning til, hvad jeg tidligere, især i min sidste Beretning, har nævnt herom — anbefale, at man optager Arbeidet igjen, helst saaledes, at Maalingerne følger Fiskeriets vekslende Gang og søger Rede paa, hvorvidt denne staar i Forhold til Temperaturforandringerne i Havvandet og i hvilken Grad.

Om Tilvirkningen har jeg ikke andet at sige, end hvad der blev anført i sidste Beretning, hvortil henvises, undtagen hvad der falder under

«Kunstig» Tørring.

At man ikke har kunnet tørre Klipfisk paa Aarstider, der ikke tillader Tørring i det frie paa almindelig Maade, har man længe følt Savnet af. Dette har tidligere ført til Forsøg paa Tørring ved flere Slags Apparater, som igjen ere forladte som upraktiske. Det vakte derfor nogen Opsigt, da portugisisk Vicekonsul Thos. S. Whitman i Annapolis, Nova Scotia, konstruerede et Tørrehus, som ved at udsætte den paa Stilladser indlagte Klipfisk for stærke Strømninger af vekselvis varm og tør Luft, kunde tørre i meget kort Tid noksaa store Partier, der efter

Forlydende blev godt modtaget i Havanna. Der skal være søgt og tildels erhvervet Patent i U. S. Amerika, i Canada, Newfoundland og Norge. Opfinderen tænkte at bringe det til Opførelse af Tørrerier her i Landet, men mig bekjendt har dette endnu ikke fundet Sted.

Handelsmand Hassel paa Støt, Helgeland, har, som omtalt i min Reiseberetning, taget Patent paa en Maade at tørre Klipfisk paa. Hans System gaar ud paa en kraftig Presning af den enkelte raa, saltede Fisk mellem en Teglstensplade og en Gummiplade og derefter hurtig Tørring. Den saaledes pressede Fisk tørrede ogsaa forbausende hurtigt og havde et vakkert Udseende. Jeg antager, at naar Fremgangsmaaden kan arrangeres saa praktisk, at Presning af større Mængder kan foregaa let, vil hans System have megen Udsigt til at blive af Betydenhed, særligt for Fisk, der saltes om Høsten og midtvinters og saaledes altfor længe nu maa ligge og vente paa den naturlige Tørk om Vaaren.

Kristian Hjaltason er en Islænding, som paa Harstad med meget ringe Midler har eksperimenteret sig frem og mener nu at have løst Opgaven, paa kort Tid og billigt i et af ham konstrueret Tørrehus at kunne tørre Klipfisk (og Tørfisk) paa enhver Tid af Aaret. Tegningerne alene kan imidlertid ikke give mig fuld Rede paa, at Fremgangsmaaden virker efter Bestemmelsen. Den i et lidet Miniaturtørreri i Sommer tørrede Klipfisk, som han udstillede paa Tromsøudstillingen, var pen og fik Broncemedalje. Der skal være løst Patent.

Eksport af Kveite og anden Fisk i Is.

Den mindre Sendelse af Kveite og tildels anden Fisk i Is, som jeg i min forrige Aarsberetning nævnte fandt Sted fra nogle sydligst i mit Distrikt liggende Forretninger til Trondhjem og Kristiania, tiltager jævnt, saa at endogsaa Raafiskpriserne til dette Brug hæver sig. Handelsmændene paa Kvalø, Tjøttø, indre Kvarø, Skaalvær og flere Steder forsender nu ikke saa ringe Partier, faar jævnt regningssvarende Priser og ingen Kondemnation. Derfor steg Kveiteprisen dernede til 25 Øre pr. kg. for Fiskerne. Høst- og Vintersendelser nordenfra, især fra Egnen om Voksfjorden (Dyrø—Tranø—Ibestad) og fra det nordlige Hammerø er der heller ikke saa ganske lidet af. Men det altsammen er jo lidet endnu, mod hvad det kunde blive til, og Forretningen lider af den Mangel, at Kveiten oftest uden Isning maa føres af Fiskerne ikke ringe Afstande for at komme i Kjøbernes Hænder. Paa denne Maade opfyldes den første Betingelse for denne Vares Godhed og Holdbarhed — øieblikkelig Isning — ikke strengt nok paa langt nær.

Samtidig har Fiskeriet om Høsten efter Kveite paa Dybet af endel Fjorde og Havsaabninger tiltaget ikke saa lidet, mest paa Voksfjorden

og i det sydlige Helgeland, hvor man fra Brønnø især tildels har begyndt at bruge «Gangva» paa før ubrugte eller lidet brugte Steder, som mellem Vægø og Brønnø. Dette har givet ikke saa lidet Udbytte for enkelte driftige Folk, og fra Brønnø nævnes Lodder i denne Høst af Kr. 300,00.

Som omtalt i min forrige Beretning, til hvilken henvises, i mit Brev om mine Undersøgelser i Vaaren 1894 angaaende Muligheden for Hewetts Londonnerrute og ved flere tidligere Leiligheder, har jeg arbeidet meget for at faa Indpas for den Tanke, at danne et større Aktieselskab, der ved Hjælp af Stationer og Kommissionærer paa selve Fiskepladsene, Hentningsdampskibe med Kjølerum og god og billig Is fra bekvemt liggende Ishuse, kunde bringe Fisken frem i en udmærket Stand og under Forholde, der kunde betinge den vid Udbredelse og ordentlig Indarbeidelse. Jeg har ligeledes omtalt, at jeg ikke antog, at der kunde gaa synderlig lang Tid, før at der kunde udgaa Indbydelse til et saadant Selskab, og jeg gjorde mit for at Sagen blev opslaet til Behandling paa et Diskussionsmøde under Tromsø-Udstillingen. Efter at man imidlertid forgjæves havde forsøgt at faa Møder istand deroppe om andre vigtige Sager, fandt jeg det rigtigst at afstaa fra at fremme Sagen *der*, efter at have konfereret med samtlige mine Kollegaer om dette Punkt. Imidlertid vil jeg senere i Aarets Løb komme tilbage hertil, formentlig i en særskilt Fremstilling.

Ishuse og Frysehuse.

Af Ishuse er opført et mindre i Brønnø af Fiskerikredsen der med Bistand af Nordlands Fiskeriforening i den Hensigt at skaffe Fiskerne Adgang til Is. Da Høstfisket efter Kveite er bleven mere og mere optaget der, synes dette Ishus at maatte komme særdeles vel med.

Der underhandles om et lignende Ishus i Trænen, anskaffet paa samme Maade af Næsne og Lurø Fiskerikredse.

Nordlands Fiskeriforening har maattet flytte sit Fryseri, fordi det blev udsagt af den Tomt, hvorpaa det var opført. Heller ikke paa det nye Sted har det været i Brug og er ikke bleven prøvet efter Flytningen.

Ved Tromsø Fryseri er Forholdene uforandret, og i Tromsø Amt er saavidt mig bekjendt i den Tid, Beretningen omfatter, ingen Ishuse eller Frysehuse opførte eller paatænkt opført ved Fiskeriforeningernes eller anden offentlig Bistand. Under Fiskerimøderne har jeg som oftest givet indgaaende Besked om at samle Is, at bevare den, at anvende den til Isning af Agn og Fisk, samt til Frysning, foretaget Fryseprøver og forklaret Wallems Frysetønde og den amerikanske Frysekasses Beskaffenhed og Benyttelse.

Med den private Samling af Is er det fremdeles meget smaat bevendt, men sker dog paa noget flere Steder end for 5—6 Aar tilbage. Is tages dog i Regelen kun til eget Brug saa der høist sjældent og kun i ringe Mængde er Anledning at faa kjøbe Is.

Baadreformen.

Ombytte af de store Raaseilsbaade med tilsvarende og større Sneseilsbaade — foregaar jævnt. De nye Baade blive større, solidere og kostbarere efterhvert, og Anskaffelsen af *Dæksbaade* tiltager jævnt, saa at Fordommene mod deres Tjenlighed under Fiskerierne svinder lidt om lidt. Regattaen paa Tromsø gav Anledning til Sammenligninger mellem de forskjellige Sorter. De der fremmødte Sneseilsbaade gav gjennemsnitlig et betydeligt gunstigere Indtryk end de, som i 1891 mødte ved Harstad-Regattaen.

Nybygning af Sneseilsbaade har nu ogsaa strakt sig til Tromsø Amt. Fra *Tromsø Skibsværft* er der leveret noksaa mange og solide Baade, og et Par Baadbyggere i Balsfjorden og Malangen vides at være i en mindre Virksomhed. I *Saltdalen* bygges nu af Storbaade næsten udelukkende Sneseilsbaade, og her er betydeligt Fremskridt baade ved Antallet af de byggede Baade og i disses Godhed og Seildygtighed. Medens Saltdalsbaadene hørte til de langsomste ved Harstad-Regattaen, var de blandt de mest hurtigseilende ved Tromsø-Regattaen.

Baadbyggeriet i *Ranen* gaar ogsaa fremad i flere Retninger og leverer de billigste Baade. *Bodø Skibsværft* leverer stadig nye Baade af anseet Konstruktion og Arbeide, om end ikke i stort Antal. Doryer bygges paa sidste Sted, hos A. B. Jürgensen i *Mosjøen*, der og bygger store Sneseilsbaade og er begyndt at levere mindre saadanne for Linebrug, samt flere Steder. Man nar hidtil tildels kjøbt Doryer fra de arendske Baadbyggerier. Hardangerbaade og Søndmørsbaade, af ny Sort, kjøbes af mange.

Bankfisket.

Dette udvikles, om endnu fahlende og lidt usikkert, saa dog stadigt, mest for *Andenes*, hvor der imidlertid fremdeles paa Grund af den korte Afstand til Eggen mest bruges mindre Raaseilsbaade, og for Yttersiden af Senjeno, hvor *Svendsgrunden* faar en stærktvoksende Betydning, men forresten foregaar det, om endnu i meget sparsomt Baadantal flere Steder

langs hele Distriktets Kyst. Jeg tillader mig at henvise til min forrige Beretning, hvor Bankfiskets Stilling og Fordele er noget nærmere udviklet. Til Sommeren vil jeg forhaabentlig blive sat istand til at fortsætte min Reise til de yderste Vær paa Storbaad og derunder befare, om ikke hele Strækningen mellem Røst og Skjærvø, saa dog en større Del deraf. I næste Beretning vil jeg give dette Emne atter en mere indgaaende Behandling.

Under min Omreise i Distriktet har jeg søgt at bevirke forbedrede Driftsmaader, og for visse Dele deraf har jeg med temmeligt Held indvirket paa Anskuelserne, saasom for Brugen af Doryer.

I Tiden for denne Beregning har Brug af

Dampskibe som Fiskerbaad

gjort et vist Fremskridt, idet der er bleven drevet Prøvefiske med saadanne baade under Torskefiskerierne, Bankfisket og Sildefisket med Drivgarn. Det bemærkeligste Forsøg er at Halogalandske Dampskibsselskab, hvis Disponent er Hr. Rich. Kaarbø, satte Prøvefiske igang med Dampskibet «Heimdal». Dette Dampskib er ikke bygget for Fiskeri, men for almindelig Rutetrafik i Lokalruter, og bruges almindeligst til Agnbaad, men har i Aar, før et virkeligt Fiskedampskib anskaffes, drevet et meget rationelt Fiske med 6 Doryer og 12 Fiskere, foruden Fører, Kok, Maskinfolk, samt Ægnere og Tilvirkere, der holde til paa de i Havn liggende Pramme, hvor Fangsten saltet til Klipfisk. Uagtet det vedholdende stygge Veir senhøstes 1893 og til 1ste April 1894, fiskedes saaledes:

Fra 18de December 1893 til 30te Marts 1894 fiskedes paa Svendsgrunden udfør Senjenø ialt 44595 Stk. Torsk, der med Lever og Rogn udbragtes til Kr. 9068,71 Øre og som gav de deltagende Fiskere hver Kr. 203,34 Øre.

Fra 4de til 12te April 1894 fiskedes i Vestlofoten mellem Nufsfjord og Værø 15168 Stk. Torsk til Værdi — med Lever — Kr. 3463,05 == 66 Kr. i Lod til hver Fisker.

Efter at være anderledes optaget til 16de Mai afgik Skibet da til Østfinmarken, hvor det skulde drive Fisket i Mai og Juni, men om Udbyttet her eller senere har jeg ingen Underretning.

Man brugte almindelige Torskelineer, som ellers i Senjen. Folkene havde 40 pCt. af Fangsten og Skibet 60 pCt. Skipper og Maskinist har Lod med de 12 Fiskere, men Skibet holder Redskaber, Kok og formentlig Ægnere. Naar Hensyn tages til det ugunstige Veir, Mand-

skabets delvise Ubevandthed, de før uprøvede Baade, Doryerne, som forresten meget hurtig kom i stor Anseelse, Skibets mindre tjenlige Indretning og dets Kostbarhed, maa Udbyttet betragtes som meget smukt, og dette Prøvefiske som meget vellykket. Selskabet har derfor nu kjøbt en billigere Dampbaad for udelukkende at anvendes til Fiskeri.

Dampskibet «Slogen» fra Aalesund har drevet Bankfiske Sommeren 1894 udfor Andenæs og ved Svendsgrunden. Fangsten skal have været noksaa vellykket trods det vanskelige i at finde sig tilrette paa et nyt og ukjendt Terræn og har efter Forlydende ført til, at Rederiet har skaffet sig Grund til Landetablisement i Grysløffjord, og at Fisket i Aar skal drives med flere Dampskibe dernede fra. Størrelsen af «Slogens» Fangst har jeg ikke nøie Rede paa.

Dampskibet «Holmengraa» har drevet Torskefiskeriet med Garn fra Hjemstedet Mortsund, men nærmere Oplysninger derom har jeg ikke kunnet erholde. Man siger Udbyttet skal være upaaklageligt.

Dampskibet «Kvalø», eiet af Hr. U. Qvale i Kvalø i Brønnø, har delvis fisket med Dybline eller Kveiteva paa Grundene udfor Sklinden og Brønnø, hvor en større Havbanke, som Fiskerne er begyndt at kalde «Hanstensgrunden» efter Oplodningsdamperen, skal byde gode Fiskeriforholde. Da Dampen bruges til mange andre Ting, har Fisket ikke været af Betydenhed, men kun forsøgsvis og leilighedsvis.

Dampskibet «Røst», som før drev Torskegarnsfiske i Vesteraalen og Lofoten, er nu bleven anbragt udenfor Distriktet.

Dampskibet «Flink» fra Tromsø, der har Laan af Havfiskefondet, har ikke drevet Fiske i 1894. Agnmangel i Sommer angives som Grund. Skibet forliste i November 1894.

I det Drivgarnfiske efter Sild, som i August—September foregik udfor Bø og i Vestfjorden September—November, deltog Dampskibet «Rener» fra Hindøselskabet og Dampskibet «Langø», temmelig jævnt, dog med Afbrydelser, og uagtet Udrustningen skaffedes under selve Fisket og saaledes paa langt nær var fuldstændig, fiskede disse Baade noksaa godt.

Dampskibene «Hindø», «Svolvær», «Expres», «Harstad», «Kvik» og «Nordlændingen» deltog ogsaa i dette Fiske især i Vestfjorden i kortere Tid. «Langø» og «Rener» fiskede hver Sild for vel 4 000 Kr. og de Folk ombord, som havde Lod, erholdt hver ca. 320 Kr. Samtlige disse Baade bruges ellers til Agnsildførsel og til Slæbebaade og høre hjemme i Distriktet.

Sildefisket.

Om 1893 Aars Sildefiske kan man næsten Ord til andet gjentage, hvad jeg i min forrige Beretning skrev om Sildefisket i 1892. Det samme store Indsig af smuk og fed Vare, væsentligst endog paa samme Steder, de samme store Fangster med Nøterne, de hurtig nedadgaaende Priser og deraf opstaaede Tab, langsomt Salg for Notfolkene for den ferske Sild fra Nøterne og for Salterne for den saltede Vare i Sydbyerne og i Udlandet. Overproduktion og alle dens Følger i 1893 som i 1892. Jeg tillader mig at henvise til, hvad jeg skrev om disse Forholde i min forrige Beretning.

Men var der formeget at faa af Sild i 1893, saa blev det ganske anderledes i 1894. Silden kom under i ret store Masser udfor Bø i Vesterdaalen, men gik ikke ind i Fjordene eller ind imod Land, saa Nøterne var aldeles udelukket fra Fangst af denne Stim. Den kom formentlig tidligere under end de første Fangster foregik med Drivgarn, og der hengik nogen Tid, før Fiskeriet blev dreven i nogen større Maalestok.

Først begyndte nogle Hjemfolk i Bø, derpaa fulgte flere af disse efter, tilslut næsten alle, som kunde skaffe Garn.

Endel af de driftige Folk paa Hadsels Del af Langøens Sydkyst kom ogsaa nok saa tidligt i Fisket, men Størsteparten af længere borte boende Fiskere kom først henimod Fiskets Slutning.

Sildestimen var stor og rimeligvis meget rig, man sporede den fra henimod Borgevær til udfor Øksnæs og i en Bredde, der ikke bragte Folk til at undersøge dens Ydergrændse. Drivgarnfisket har nu aldrig været drevet rationelt heroppe, kun mere leilighedsvis, dels paa samme Havstykke, som her omtales, dels i Munden af større Fjorde og ud paa Høsten længere ind i disse. Derfor har man ikke meget af Garn, som passer derfor, og hænger meget fast ved den gamle Maade, at drive med smaa eller ialfald mindre Baade, en baade farlig og uhensigtsmæssig Driftsmaade. Saaledes handlede ogsaa mange i dette Aar udfor Bø og kunde derfor vanskeligt naa noget stort Udbytte. Men de, der brugte større Sneseilsbaade, og havde ikke altfor smaat med Garn, gjorde meget gode Fangster. Med Drivgarn vil altid Fangsten blive høist forskjellig, tildels meget ringe, til andre Tider rigt. Udfor Bø fangedes i de bedste Uger ikke saa sjelden op til 30 Tønder og tidt over i en Nat af en Baad, hvad der til de høie Priser, som den ringe Sildefangst overhovedet straks frembragte, gav stort Udbytte.

Det første Forsøg med Drivgarn efter Sild foregik 9de August ca. 2 Mil udfor Skaarvågen—Værø og gav 4 Stamper Sild, næste Nat 10 Stamper, men denne Begyndelse var gjort med liden Baad og faa Garn. Deltagelsen blev nu livligere og i smukt Veir omtrent i Tiden 12te—19de August, saa med en Del Veirafbrydelser imellem 20de—25de

August og derpaa med bra Veir og udmærket Fiske til henimod 6te September, da Veiret igjen blev uroligt, og ikke længe efter kunde Fisket i Realiteten regnes at være forbi. Det var da saa slemt Veir, at man sjelden og det kun mere veludrustede Folk kunde komme paa Sjøen, og af disse fik enkelte gode Fangster, andre intet. Farvandet er saa urent paa de Kanter, og hele Havet stuar paa, saa Veiret snart forbyder ethvert Fiske af denne Art.

I Begyndelsen var Sildestimens mod Landet vendende Kant omkring 2 Mile fra Skjærgaarden, i det bedste Fiske kom den indtil $\frac{1}{2}$ Mil fra yderste Skjær. Den Mængde fremmede Fiskere, som fra Slutningen af August begyndte at komme til Bø, gjorde i Regelen høist maadelige Forretninger, endel af de sidst komne aldeles intet tilgavns. Afreisen var igjen almindelig fra 9de September.

Priserne begyndte med Kr. 13,00 pr. Maal à 150 Liter, gik lidt ned til Kr. 10,00 à 12,00, steg saa jævnt til Kr. 22,00, var 1ste September Kr. 20,50. Enkelt Gang skal Kr. 23,00 være betalt.

Fartøimængden steg op til 130 Kjøbefartøier, hvoraf 19 Dampskibe. Der samlede 65 Notbrug med sine Logifartøier i Paavente af Sildens Indsig. Af Baade var der 24de August ca. 400, 1ste September ca. 600 og nogle Dage efter ca. 800.

Dampskibet «Langø» drev Sildefiske i den bedste Tid i ca. 14 Dage med høieste Udbytte for en Nat 40 Maal, laveste 4 Maal, Dampskibet «Rener» i lignende Tid med høieste Fangst 42 Maal. Begge slæbte tillige Baade ud og op. De fortsatte Fisket ogsaa delvis i Vestfjorden, hvor «Reners» høieste Fangst var 43 Maal og «Langøs» 17. (Se nærmere Afsnittet om Dampskibe som Fiskerbaad). Alle mulige Slags Baade var i Brug.

Lenmanden i Bø, fra hvem endel af disse Opgaver skriver sig, mente, at af de over Kr. 300 000,00, som opnaaedes for opfiskede 25 000 Maal, faldt over Kr. 200 000,00 alene paa Bø og Hadsel Herreder. Af enkelte Lodder skal de høieste paa henimod Kr. 600,00 pr. Mand være fisket af en Mand fra Kalsnæs i Hadsel, der brugte stor Sneseilsbaad, ganske faa skulde naa op til Kr. 500,00, og den Baad, der først begyndte 9de August, skulde række ca. Kr. 380,00 pr. Mand.

I Vestfjorden var der vistnok Anledning til Drivgarnsfiske i den ydre Del af Fjorden en god Tid tidligere end Fisket begyndte. Det foregik mest paa det Stykke af Fjorden, der ligger mellem en Linie Skraaven—Brunvær og en Linie Tranø—Vaholmen, og dreves mest fra Skraaven, Brettesnæs, Tranø og endel andre Havne paa Hammerø.

Veiret var noksaa stormende og uroligt, og Fisket derfor temmelig farligt for de mindre Baade, hvoraf ogsaa her var mange i Brug om ikke saa mange som udfør Bø. Derimod var her forholdsvis flere større Sneseilsbaade.

Fisket var meget vekslende, men her faldt ogsaa ret gode Fangster for de heldige, og da Fisket lidt om lidt afsluttedes og i November

omtrent kunde regnes at være forbi, var det væsentlig det overmaade urolige og stormende Veir, som var Aarsag til at Udbyttet ikke blev høiere. Efter Forlydende skal en stor Sneseilsbaad fra Bodø, veludrustet med Garn, der deltog i Bøfisket den halve Tid og i hele Vestfjordfisket, have fisket for mellem Kr. 5 og 6 000,00 ialt, over Kr. 1 000,00 pr. Mand. En stor Mængde af i Vestfjorden fiskende Baade havde dog et lidet Udbytte.

Udenfor disse større Forekomster af Sild, som tvertimod hvad der nu i mange Aar har været sædvanligt, ikke søgte tillands, har der været et Notfiske i Gratangen, som har givet smaa og tildels mager Sild, men dog paa Grund af de høie Priser har skaffet lidt Udbytte for endel Notfolk. Ellers har der været ubetydelige Sildeforekomster i Malangen, Serreisen, omkring i Trondenæs, i Kvædfjord, i Tjongsfjord i Rødø, i Tosen i Bindalen og enkelte andre Steder, uden at de dog har været saapas, at nogen nævneværdig Fangst har kunnet finde Sted. Kun i Kvædfjord synes Silden at have samlet sig saa meget, at man derfra maaske kan faa noget til Agn brugbar Notsild, der dog er ynkelig smaa. For Anledning til Stængning af den for Torskefiskerierne i 1895 fornødne Agnsild ser det saaledes overalt i mit Distrikt mørkt ud.

Den Maade, hvorpaa Fisket har artet sig i Aar, vil til næste Aar bringe mange Folk til at ruste sig med Drivgarn for Sildefiske, bruge Storbaade dertil og søge Silden tidligere end ellers og udenfor Kysten paa Havet.

Sildens Behandling, baade fra Fiskernes Side og fra Tilvirkernes, har udgjort en større Del af min Foredragsvirksomhed. Jeg har ogsaa søgt at greie ud de forskjellige Sorters rette Anvendelse og at klarstille den udenlandske Konkurences Betydning og Art, for derved at bringe en større Oversigt derover end den, der nu i Regelen haves om disse Ting, til almindelig Kundskab. Det har ofte lykket mig søndenfor Tromsø at samle megen Interesse om Sildespørgsmaalene. Under Udstillingen og Fiskeriagent Westergaards Nærværelse der kunde vi derimod ikke faa samlet tilstrækkelig af Interesse for at behandle disse Ting, som jo og der nordpaa ikke har den Betydning for Næringen, da Sildefisket der Nord sjelden er af Betydenhed.

Trantilvirkningen

er der neppe nogetsomhelst nyt at berette om, den gaar sin jævne og indarbejdede Gang, som i tidligere Beretninger omtalt. Kun om Silde-tranens Tilvirkning er det at bemærke, at den meget heldige Begyndelse, der i de to Aar 1892 og 1893 gjordes med det dertil af et bergensk

Firma anskaffede Dampskib, «Anne Karoline», var medvirkende til, at der paatænkte flere lignende Foretagender, hvorom tildels Vedkommende henvendte sig til mig med Forespørgsler. I Aaret 1894 gav det saa ualmindeligt lille Udbytte, som Sildefiskerierne bragte, ikke den mindste Anledning at samle Udszkodssild til dette Brug, da alt optoges paa en eller anden Maade til Handelsvare. Nævnte Dampskib, der ogsaa i Aar var sendt opover for at koge Sildetran, kom ikke i Virksomhed, og de paatænkte nye Foretagender er heller ikke kommen til Udførelse. Derimod forlyder, at «Anna Karolines» Udbytte af forrige Aars Forretning skulde være ret betydelig.

Om Hermetik og andre Forædlinger af Fisk.

Af saltet Torsk som Persefisk sendes stadig mindre Kvanta til Byerne, overveiende til Kristiania, og Forbruget heraf stiger.

Af Laberdan, saltet Torsk i Tønder for Belgien og Holland, har enkelte Prøvesendinger været gjorte, flere paatænkte og der har været saa mange Forespørgsler om Varens rette Behandling, at jeg har maattet bestemme mig til at trykke en Anvisning dertil, som forhaabentlig indeholder en saa paalidelig Veiledning, at den, der retter sig efter den i alle Dele, faar en pen og salgbar Vare.

Jeg antager, at man med Udsigt til Held kunne søge at skaffe Laberdan fra os Indgang i Rhinegnene, hvor Hollænderne har havt Kunder for sin dyre Torsk, og jeg har erfaret, at Fiskeriagent Westergaard anbefaler Forsøg dermed. De lavere Priser, vi med Fordel kunde levere god saltet Torsk for, vilde rimeligvis sætte os istand til at konkurrere med Fordel. Hos flere af dem, der hidtil har saltet Laberdan, er der en Tilboielighed til at benytte hertil Torsk fra Gydetiden, eller som forøvrigt er af ringe Kvalitet, medens dertil kun bør benyttes den fyldige, lubne, lyse og store Torsk, der findes i mindre Mængder sammen med anden Fisk, væsentlig om Høsten og en Stund over Nytaar, og som oftest falder sammen med Benævnelseerne Revtorsk, Opsigfisk, Egfisk, Sildfisk m. fl.

Om Hummerfiske.

Dette drives slet ikke i Nordland, men som jeg før har oplyst, findes der alligevel Spor af Hummer flere Steder saasom ved Skraaven, i Gildeskaal og især i *Tysfjorden*, idet man har faaet Hummer paa Smaa-tine og ved Notkast. Efter at have samlet en Del spredte, men tildels

og saa usikre Oplysninger, har jeg søgt at paavirke til og hjælpe frem Forsøg med Hummerfiske. Jeg anbefalede saaledes Nordlands Fiskeriforening at støtte med Bidrag et Forsøg dermed i Gildeskaal for nogle Aar siden. At Forsøget mislykkedes ved jeg, men nærmere Greie paa Driftsmaaden og øvrige Omstændigheder har jeg ikke. Den for Hummerfisket mest interesserede Enkeltmand synes at være Hr. adj. Lensmand J. Berntsen i Tysfjord, og jeg forskaffede ham i 1892 endel Teiner fra Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme til Forsøg. Ved mit Besøg i Tysfjorden i Høsten 1893, ved Samtaler og ved Brev fra Berntsen er jeg nu istand til at meddele følgende:

Hummer faaes jævnt tilfældigvis i Tysfjorden ved Mandfjorden, Grundfjorden og Stevfjorden og for Gaardene Lysvold og Sildpoldnæs paa udsatte Liner, lige op til 6 i et Sæt. Ligeledes har man faaet Hummer i enkelte Notstæng og i de erholdte Teiner lige op til 4 i en Tein. Forsøgene med Teiner gjordes i 1893. I 1894 blev de kun brugte i 2 Døgn uden Fangst og paa kun 1½ Favn Vand, da to tabtes og Forsøget afsluttedes. Disse Forsøg, der var gjort af en Mand i Mandfjorden, som Hr. Berntsen havde formaaet dertil, men som ingen Kundskab havde til Hummerfisket, er ikke udførte, saa at man derved har erholdt nogen Sikkerhed for, i hvor stor Mængde Hummeren er tilstede, men saa betydelig Fangst som 4 i en Tein, synes at tyde paa en ikke ringe Mængde. Man har nogenlunde Sikkerhed for, at der er forholdsvis mange store Hummere, rene Kjæmpeeksemplarer, der ikke kan komme i ind i almindelige Teiner, da saadanne oftere fandtes blandt dem, der bed paa Linerne.

Hummeren er en saa værdifuld Fangstgjenstand, og der vil være god Afsætning for en eventuel Fangst i mindre Maalestok straks baade til enkelte Liebhabere i Landdistrikterne, til vore Kystdampskibe og til vore smaa Byer, saa jeg maa fremholde, at her foreligger en Sag, som egner sig for en ordentlig Undersøgelse. Saadan kan, hvad de hidtil gjorte Forsøg synes at vise, ikke ventes alene ved privat Initiativ eller ved uvante Folks Arbeide, eller alene ved Opfordring i Ord.

Bodø, 31te December 1894.
9de Februar 1895.

Jens O. Dahl.

Fra
Inspektøren for Saltvandsfiskerierne
i Finmarkens Amt.

Herved har jeg den Ære at afgive den i min Instrux, dens § 8, paabudte aarlige Beretning om min Virksomhed i det forløbne Aar fra 1ste Juli 1893 til Udgangen af Juni 1894 — som følger:

Under et Ophold i Vadsø henvendte en af Stedets større Forretningsmænd sig til mig og fremstillede, hvor ilde det ofte nu er med Handelsforholdene, idet Sælgerne heroppe ikke er enige; man sender sin Fisk til Hamburg eller til Italien i Konsignation; selve Salget foregaar i Regelen dernede og ofte lang Tid efter Afsendelsen; derved kommer man ganske i Kommissionærernes Vold, og mangehaande Omkostninger m. m. paaløber; man er endog udsat for Uærlighed, og da kun de færreste har Kapital nok til at kunne vente Aar efter Aar paa sine Penge, er man ofte nødt til at sælge paa de Betingelser, som bydes; en Reise derned tager lang Tid og er kostbar, hvorhos det omtrent er umuligt for en Fremmed under et kort Besøg at komme efter, om Misligheder har været begaaede.

Han mente, at kunde det opnaaes, at Kunderne købte Fisken her i Finmarken, leveret paa Stedet, da vilde overmaade meget være vundet. Heri var jeg ganske enig, og jeg har oftere hørt om disse Forhold paa andre Steder heroppe. Vi var enige i, at det vilde være umuligt at opnaa et saadant Samhold blandt alle Exportører, at de alle nægtede at sende i Konsignation; men vedkommende mente, at om der kunde oprettes en Afdeling af Norges Bank heroppe, og der da kunde blive Adgang til Laan af Banken mod Pant i Fiskelager, da vilde man herved kunne reise Penge uden at være nødt til at sælge *à tout prix*; dernæst mente han, at om der kunde blive ansat en offentlig Fiskeriagent i Italien, da vilde dette i høj Grad afhjælpe den ukontrollerede Afhængighed, hvori Sælgeren nu saa ofte befinder sig ligeoverfor Kommissionæren.

Som nævnt har jeg talt om disse Forhold med flere end denne ene Forretningsmand fra Vadsø, og jeg føler mig overbevist om, at der hvert Aar tabes for Finmarken mange Tusinde Kroner formedelst denne Maade at sælge paa. Jeg tror, at sammenlignet med dette aarlige Tab, vilde Gage til en Fiskeriagent kun blive en liden Sum. Og det er selvsagt, at hvad der saaledes aarligaars tabes for Handelsmændene, det tabes ogsaa

delvis for Fiskerne, thi Konkuranzen er nu saa levende, at dersom Handelsmændene ved en ændret Ordning vilde kunne paaregne aarvist fordelagtigere Salgsvilkaar end hidtil, da vilde dette snart vise sig i Form af høiere Priser for Fiskerne.

Hvad enten nu de her antydede Udveie til Aflhjælpelse af de uheldige Forholde antages at være de rette, eller om man skulde kunne finde andre Udveie, der var bedre, saa vil jeg i hvert Fald herved tillade mig at henlede Departementets Opmærksomhed paa denne for Finmarken vigtige Sag.

I Høst havde jeg henvendt mig til Redningsselskabet i Kristiania og forespurgt, om man vilde sende mig endel Bølgedæmpere til Uddeling blandt Fiskere i Finmarken; i April fik jeg fra Selskabet tilsendt 30 Stykker forskellige Sorter Bølgedæmpere, og de allerfleste af disse uddelte jeg under Opsynstiden til Fiskere paa de forskellige Steder til den billige Pris af to Kroner pr. Stykke, hvilken Pris Selskabet havde bestemt, at jeg skulde tage for at have nogen Sikkerhed for, at vedkommende virkelig vilde benytte den. Denne Uddeling af Bølgedæmpere anser jeg for meget nyttig, idet Sanden for denne Sikkerhedsforanstaltning derved udbredes blandt Fiskerne; efter en i forrige Maaned i Tromsø havt Samtale med Redningsselskabets Sekretær har jeg Grund til at tro, at jeg paa Henvendelse til Selskabet vil kunne faa sendt herop yderligere flere Bølgedæmpere til fortsat Uddeling; det er en Selvfølge, at jeg for Selskabet gjør Regnskab for de ved denne Uddeling til mig indbetalte Penge.

Om Sommer- og Høstfisket ifjor er intet særligt at berette, idet de dreves som vanligt og gav et omtrent almindeligt Udbytte. Vinterfisket dreves ogsaa som vanligt, men der var i Vinter overmaade stormende Veir, saa desværre et stort Antal Fiskere kom bort over hele Finmarken; tidt og ofte hørte man om Forlis, snart her, snart der.

Af Sild mærkede man allerede i Juli og August større Mængder udfor Østfinmarken, nogle Mil fra Kysten, og med den fulgte Fisk og Hval. Hyalfangerne, som tidligere paa Aaret havde haft meget daarlig Fangst, fik derimod ud i Juli og August ofte mere, end de kunde overkomme, og deres Aarsudbytte blev ganske upaaklageligt. Silden maa antagelig have staaet udenfor Vardø samt indover Varangerfjorden hele Tiden, thi ved Nytaar hørtes ogsaa om Sild i Varangerfjorden og Sydvaranger samtidig med, at et godt Torskefiske begyndte rundt hele denne Fjord. Først i April var der udfor Vardø — dog i Retning mod Varanger — godt Fiske, og Fisken var fuld af Sild og Lodde; dog forsvandt senere

dette Fiske fra selve Vardø men trak ind Varanger og holdt sig hele Tiden godt derinde. Udover Vaaren og Sommeren stod en Mængde Lodde og Sild under Land dersteds, og Fjordene i Sydvaranger stod fulde af Sild, som da ogsaa stængtes med Nøter, og brugtes til Agn. Noget Sildefiske forresten forekom dog ikke uden i mindre Maalestok til Fortæring og Salg fersk, dels paa Grund af Mangel paa Sildegarn hos Befolkningen, dels ogsaa fordi Silden — om end god til at være heroppe — dog neppe vilde have lønnet sig som Handelsvare.

Loddefisket iaar slog udelukkede til paa Østfinmarken; det kan siges at være begyndt i Varangerfjorden, hvor det rige Vinter- og Vaarfiske efterhvert gik over til, hvad man kalder Loddefiske. Ikke paa mange Aar har Varangerfjorden havt saa godt et Aar som dette, og vel kom det med for Befolkningen ogsaa, uagtet det til dens Ros skal siges, at den merkværdig godt har vidst at klare sig under den Række af magre Fiskeaar, som den sidste Tid har havt at opvise for Varangerfjordens Vedkommende. Det varede til over 20de April, førend Loddefisket trak ud til Vardø og Havningberg; som Følge heraf havde man omkring Midten af April det uvante Syn at se Vardøfolk fiskende inde ved Vadsø, hvor der ogsaa laa Kjøbefartøier, noget der ikke har hændt paa mange Aar i Loddefisketiden. En Tid frygtede man endog i Vadsø for en almindelig Invasion af fremmede Fiskere indover den ellers saa fredelige Varangerfjord, hvor nu Agndampskibene hentede Last efter Last af Lodde og Sild; men saa trak Fisket omkring 22de—24de April for Alvor udover til Vardø og strax efter vestover til Havningberg, Syltefjord og Baadsfjord, og da koncentreredes Trafikken især omkring Vardø, som den altid pleier, naar dertil er Anledning. Fisket foregik usædvanlig nær Land, ofte saa nær som man turde vove sig for Brændingen.

I de første Dage af Mai begyndte man Overgangen fra Dybsagn til Liner, og Fisket holdt sig fremdeles rigt og foregik lige op i Land.

Det gode Fiske i Varangerfjorden vedblev, og ligeledes fiskedes i denne Tid godt paa de nærmeste Strækninger af den russiske Kyst.

Uagtet Vestfinmarken iaar kun bidrog meget lidet, blev dog Loddefiskets Udbytte snarere over end under middels, nemlig ikke fuldt 15 Millioner imod ifjor ikke fuldt 13 Millioner. Saavidt jeg ved, viste der sig iaar ikke Lodde vestenom Tanafjorden, og den Fisk, som i Mai og senere fiskedes vestover Finmarken, var ikke Loddetorsk.

Den 20de Mai indtraf en særdeles voldsom Storm af ONO, som gjorde stor Skade i Havningberg, hvor den stod lige ind i Havnen. Et Fartøi og over 30 Baade drev iland og knustes, dog kom ingen Folk bort; men Besætningerne paa endel andre Fartøier befandt sig i den yderste Fare, da det var umuligt at lande, og man hvert Øieblik kunde vente, at Fartøierne gik i Drift. Opsynsdampskibet befandt sig i Vadsø og kunde ikke komme derfra. Der blev fra Havningberg telegraferet efter Hjælp, hvorpaa Dampskibet «Heimdals», der laa i Vardø, gik ud for at forsøge; men

det holdt paa at kastes rundt af Søen og maatte strax søge ind paa Bussesund; derimod laa Redningsskøiten «Colin Archer» for første Gang iaar i Vardø, og denne gik ud, seilede til Havningberg og bjergede først 20 Mennesker og senere paa en Tur til yderligere 16.

Oprettelsen ifjor af to Fiskerhjem, nemlig i Vardø og paa Ingø, er iaar bleven fulgt af Oprettelse af yderligere fire til, nemlig i Kiberg, Berlevaag, Mehavn og Honningsvaag; alle sex har iaar været drevne, til stor Hygge og Tilfredshed for Fiskerne.

Dybvandsthermometre har jeg ikke iaar havt til Udlaan; indtil Nytaar beroede alle de Thermometre, som jeg havde havt, hos det meteorologiske Institut i Kristiania; da jeg forlod Kristiania, fik jeg dog to med til Brug for mig selv paa mine Reiser. De Maalinger, som jeg — især under Opsynstiden — har gjort med disse, har kun tjent til at bekræfte mine tidligere Erfaringer, nemlig at Temperaturerne heroppe i Regelen er jevne uden bratte Overgange.

Her er nu, især siden de nye Regler udkom, megen Interesse for ved Laan at skaffe sig bedre og større Baade; dog er ofte Fattigdom til Hinder, idet man ikke ser sig istand til at skaffe den Del af Beløbet, som man ikke faar laant af Staten, ligesom ogsaa Sikkerheden ofte er vanskelig at stille.

Den af Professor Vaage grundede Fiskemel-fabrik hersteds har i det forløbne Aar ikke været drevne og staar nu tilsalgs; det siges, at man ikke har kunnet skaffe sig tilstrækkelige Markeder.

I forrige Aarsberetning nævnte jeg, at det Kompagni, som eier Frysedampskibet «Nordkap» nu holdt paa at bygge et større Fryseri hersteds for derved at sættes istand til her stadig at kunne kjøbe og lagre Hysen, hvorved Forretningen vilde blive mere jevn, og Dampskibet mere vilde kunne benyttes til Transport. Dette Fryseri er nu færdigt og i Drift, men det er endnu fortidligt at udtale noget om Resultaterne; paa selve Anlægget er intet sparet, og dette er vist godt i enhver Henseende, men jeg vil ikke tilbageholde den Bemærkning, at i dette Foretagende, der med saa stor Energi er ført frem af driftige Mænd, er der nu efter herværende Forhold nedlagt en saa stor Kapital, at der skal en betydelig Omsætning til for at forrente Pengene. Det vilde være overmaade ønskeligt og til Held for Byen, om dette Foretagende kunde komme til at lønne sig og blive fortsat.

Vardø i August 1894.

Fleischer.

Kortfattet Oversigt

over

Finmarkens Fiskerier

og de disse berørende Forhold i Aarene fra og med 1890 til Udgangen af 1894

af

fhv. Fiskeriinspektør Fleischer.

Jeg blev ansat som Fiskeriinspektør i Finmarken den 26de August 1889, tiltraadte i Januar 1890 og ankom til Distriktet i Februar s. A.; jeg indehavde saaledes Stillingen i temmelig nær fem Aar.

I disse Aar har Distriktets Fiskerier udviklet sig temmelig jevnt i samme Retning som tidligere og har ikke undergaaet gennemgribende Forandringer.

Loddefisket er fremdeles som altid tidligere ifølge sin Natur meget ustadigt, slaar snart overmaade rigt til, snart ganske feil, foregaar snart kun i Vestfinmarken, snart kun østerpaa og begynder undertiden allerede i Februar, undertiden ikke før i Mai. Dets Udbytte varierer meget stærkt fra Aar til Aar, men det gaar igrunden ikke fremad; Deltagelsen deri varierer ikke saa stærkt som Udbyttet, og har i de senere Aar andraget til fra 15 000 op til ca. 18 000 Mand, hvoraf over Halvdelen er hjemmehørende udenfor Finmarken. Det foregaar som tidligere først med Dybsagn, senere med Liner. I Kjøllefjord bruges adskillig Garn.

I de senere Aar har der udviklet sig en stærk og regelmæssig Trafik med Agndampskibe, til stort Held for Bedriften, hvorved den saa ofte forekommende Agnmangel delvis er afhjulpen. Kan Lodde faaes, medens Lofotfisket endnu varer, da føres den ene Ladning Lodde efter den anden til Lofoten som Agn, og herpaa er ofte tjent store Summer paa kort Tid; som et Centrum for denne Trafik kan nævnes Honningsvaag.

Saalænge Lodde eller fersk Sild kan faaes, gaar Agndampskibene ogsaa omkring i Finmarken med Agn; udover Sommeren, Høsten og

Vinteren bruges mere saltet Sild til Agn, og ogsaa da gaar Agndampskibene i regelmæssigst mulige Ruter.

Denne Trafik er et af de senere Aars Fremskridt og har bevirket, at Tanken paa at anlægge Agnfryserier har aftaget. Denne Tanke var stærkt oppe ved min Ankomst til Distriktet, men den er nu som sagt stærkt aftaget, dels som Følge af nysnævnte Forhold, dels ogsaa som Følge af, at et Par Agnfryserier, som var anlagte før min Ankomst, viste sig i høieste Grad mislykkede.

Det lykkedes mig vistnok ved Forandringer i Indredningen af de anlagte Fryserier at føre denne Sag frem til en Løsning og paavise, saavel at det var muligt at opbevare Lodde i længere Tid, som og at denne var tjenlig som Agn, men dette fik mindre praktisk Betydning formedelst den sig udviklende Agndampskibsfart.

Sommerfisket gaar jevnt fremad saavel i Udbytte som i Deltagelse, og det er langt stabilere end Loddefisket; der deltager nu en 10 000 à 12 000 Mand, hvilket Antal efterhvert jevnt aftager udover Høsten. I Begyndelsen er i Regelen de udenfor Finmarken hjemmehørende i Majoritet, senere bliver Forholdet efterhvert omvendt. Dette Fiske drives som tidligere uden videre Forandringer, efter Torsk og Hyse samt Kveite med Liner, og efter Sei med Synkenot. Pomorfartøierne indfinder sig fremdeles fra Rusland og tilbyder sig Raafisk imod Mel, Trælast, Næver, Tjære m. m. Sommerfisket gaar efterhvert over til at benævnes Høstfiske efter Aarstiden; det foregaar med Liner ligesom om Sommeren, og den almindelige Deltagelse deri stiger jevnt; dog er Antallet af Fiskere selvfølgelig mindre end om Sommeren, og Finmarkingerne bliver efterhvert i stærkt Flertal imod de fremmede. Seifisket foregaar udover Høsten mest med Garn.

Ogsaa Vinterfisket er i Fremgang; det optages fra flere og flere Steder, og drives nu ikke blot af de lokale Fiskere, men ogsaa af Tilreisende saavel fra Finmarken som fra andre Steder.

I 1894 foregik rigt Fiske i Varangerfjorden helt ind til Vadsø; det begyndte allerede ved Nytaar og varede til udover Sommeren, og der var ogsaa tilstede først Lodde, senere Sild. Der har ikke paa mange Aar forekommet rigt Fiske i Varangerfjorden, men muligens forestaar der nu igjen en god Periode for denne store og tidligere saa fiskerige Fjord.

Med Hensyn til Baade, spores i Finmarken samme stærke Interesse for Fremgang og Forbedring som i Nordland, og saavidt Omkostningshensynene tillader det, søger man ogsaa der at afløse Fembøringerne med Sneiseilsbaade; man kan nu det hele Aar igjennem, men naturligvis især under Vaaren og Sommeren, se talrige Sneiseilsbaade deltagende i Fisket.

Med Hensyn til Udrustning og Redskaber spores ogsaa Fremgang, om end kun i ringere Grad. Det bliver i den senere Tid glædeligvis

mere og mere almindeligt at reise Fisker imøde og tage den, hvor den er at faa, istedetfor den tidligere saa indgroede Skik at vente, til den kom tilstede; Grundene hertil maa søges dels i bedre Kommunikationer og Telegrafunderretninger, dels i bedre Baade, Udrustning og økonomisk Evne; dog staar her endnu adskilligt tilbage at ønske. Fiskernes Økonomi, fornuftige Levevis og deres Kvinders Hus- og Madstel er endnu ret ofte ikke paa langt nær som det burde; Husholdningsskoler og lignende, knyttede til Folkeskolerne og afpassede efter Forholdene, vilde være af stor Nytte.

Sild forekommer ret ofte langs Kysten og i Fjordene, men bruges kun til Agn.

Hvalfangsten drives fremdeles med Kraft; dog er i de senere Aar flere Etablissementer flyttede fra Østfinmarken, dels til Vestfinmarken og dels til Island.

Haakjærringfisket drives uforandret i de seneste Aar, men havde for 15 til 20 Aar siden en flerdobbelt saa stor Betydning som nu; dette kommer af, at Leverprisen nu i adskillige Aar har været betydelig lavere end tidligere.

Ishavsfangsten drives næsten udelukkende fra Håmmerfest og holder sig temmelig konstant.

Havnearbejder har i de Aar, da jeg var deroppe, været drevet med Kraft, og mange Steder har nydt godt af Bevilgningerne hertil; Vardo store og kostbare Moloer er nu omtrent færdige, og Havnen afgiver nu Vaar efter Vaar Plads og Tilflugt for fra 1000 og op til 1800 Baade, samt over 100 Kjøbefartøier foruden for en Mængde Dampskibe, som stadig kommer og gaar. Der indføres nu ogsaa hvert Aar adskillige Ladninger Kul og Salt. De mindre Havneforbedringer og Landingsforbedringer, der er foretagne paa adskillige Steder, har ogsaa gjort sin store Nytte.

Ogsaa Fyrvæsenet har gjort gode Fremskridt.

Dampskibstrafikken er meget væsentlig forbedret og udvidet i de forløbne fem Aar, og særlig er da dette Tilfældet i det sidste Aar, 1894, da ogsaa Finmarken har faaet godt af Hurtigruterne, og man har faaet en udvidet Lokalfart, saavel paa Vestfinmarksværene, der begyndte i 1892, som paa de store Fjorde Porsangerfjord og Laxefjord. Det er særdeles vigtigt at faa saadanne Lokalruter, hvorved Fiskeværene kan forsynes med det nødvendige, og der kan holdes nogenlunde regelmæssig Forbindelse mellem Værene, Byerne og Fiskernes Hjemsteder inde i Fjordene. Uden en saadan paaregnetlig Forbindelse mellem Værene og Hjemstederne er det vanskeligt for den mere afsides boende Del af Befolkningen at drage ud, og jeg tror derfor, at den etablerede Lokalfart vil have en meget heldig Indvirkning med Hensyn til at lette og øge Deltagelsen i Fiskerierne.

Telegrafvæsenet har ogsaa gjort meget glædelige Fremskridt i de

Aar, da jeg var i Finmarken; der er saaledes i den Tid aabnet Stationer i Tana, Finkongkjeilen, Gamvik, Mehavn, Kjøllefjord og Lebesby. Telefoner har man til Skjötningberg, samt fra Søndre Honningsvaag til Nordre Honningsvaag og til Kjelvik. Linien til Ingø er bevilget, og Linien til Sørøen staar forhaabentlig snart for Tur.

Man har i det hele taget megen Grund til Anerkjendelse og Tilfredshed for, hvad der i de seneste Aar er bevilget til Fordel for Finmarkens Kommunikationsvæsen og Sikkerheden paa Søen.

Opsynet under Fisket er stadig udvidet, og fornemmelig er der siden 1892 etableret et Opsyn med Opsynschef, Dommer og Dampskib, hvilket er af den største Betydning, især for at kunne kontrollere det af Udlænderne drevne Fiske og opretholde Ro og Orden. Ved dettes Hjælp er en Del Misbrug og Omgaaelser af Loven, hvilke truede med at vække alvorlig Misstemning blandt de norske Fiskere, bragte ud af Verden, og hvad der i saa Maade endnu maatte mangle vil forhaabentlig rette sig, naar en ny Fiskerilov udkommer; Udkast til en saadan er fremlagt af en kongelig Kommission, af hvilken jeg var Medlem, og dette kan forhaabentlig ventes behandlet af det nu forsamlede Storting.

Mærkeloven af 8de April 1890 har været af udmærket Nytte.

Finmarkens Folkemængde er i rask Stigning; den økonomiske Tilstand maa vel ogsaa antages at være i Bedring, om den end ikke endnu kan siges at være rar paa mange Steder.

Handelsforholdene, tror jeg, er ved at komme i et sundere Spor; der har indtil ganske nylig floreret et Kreditsystem, der kun var til Skade for saavel Fisker som Handelsmand; Fiskeren fristedes til at købe og kom i Gjæld, Handelsmanden fik en Mængde udestaaende, tildels værdiløse Fordringer, og det endte ofte ilde for begge Parter. Nu er en gradvis Indskrænkning af den kritikløse Kredit begyndt, og dette er meget heldigt. I Vaartiden strømmer en hel Del løse Handelskarle til med mange Slags Varer, og disse skummer Fløden af den kontante Omsætning; de kan ikke lignedes i Skat, og de er vistnok de fastboende Handelsmænd til adskilligt Afbræk.

Til de Tider og paa de Steder, hvor mange Folk er samlede, foregaar desværre ofte ulovlig Brændevinshandel; denne er mangan Gang vanskelig for Politiet at hemme og virker til megen Skade og Elendighed.

Exporten af Fisk og Tran foregaar nu i stor Udstrækning direkte til Hamburg og Italien, kun for en mindre Del via Bergen.

En Afdeling af Norges Bank savnes meget i Finmarken.

Fisk saltes og hænges omtrent hele Aaret rundt. Tilvirkningsmaaderne er omtrent uforandrede, og de lader ofte meget tilbage at ønske; dog er der Fremgang ogsaa her, og det er saaledes nu almindeligt at skylle Fisken i et Kar med Vand, førend den hænges. Forsøg med kunstig Tørring af halvtør Rundfisk har med Held været anstillede.

En Fabrik for Tilvirkning af Fiskemel af Hyse blev anlagt paa Vardø i 1890, men er nu standset af Mangel paa Afsætning paa Produktet.

Et storartet Fryseri for Hyse er anlagt i Vardø; et eget Dampskib, som har Frysemaskine, exporterer Hysen til Udlandet; dette Selskab, der drives ved Kapital sydfra, har nok maattet begynde med en Del dyre Erfaringer, men der er nu Haab om, at Foretagendet vil lønne sig, og det vilde da blive til stor Fordel for Stedets Fiskere. Dette driftige Foretagende begyndte i 1891 med Dampskibet alene; Anlægget paa Land i Vardø blev færdigt i 1894.

Siden Vaaren 1894 har Redningsselskabet havt en Redningskøite tilstede under de større Fiskerier, og denne har allerede frelst mange Folk fra den visse Undergang; at denne Foranstaltning derfor er ligesaa velseet, som den var paakrævet, behøver ikke at siges.

Under Vaarfisket 1893 sattes af interesserede Mænd sydpaa to Fiskerhjem i Drift i Finmarken; i 1894 øgedes dette Tal til sex. Disse Hjem var gode og kjærkomne Tilflugtssteder for Fiskerne, især paa Landliggedage og Helligdage; men i Løbet af 1894 opkom desværre endel Uenighed mellem de i Kristiania og en Del af de i Vardø boende Interesserede, og dette førte til, at Komiteen i Kristiania besluttede foreløbig at indstille Driften af samtlige Hjem. Dog kommer vistnok Hjemmet i Vardø alligevel til at blive drevet af en Del i Vardø boende for Sagen Interesserede.

Hermed tror jeg i Hovedtrækkene at have omtalt saavel de Tilstande og Forholde, hvorunder Fiskerierne i Finmarken har været drevne i de sidste fem Aar, som og de vigtigste af de Forandringer, der er komne tilsyne og de Foranstaltninger, der er trufne. For nærmere Detaljer tillader jeg mig at henvise til mine Aarsberetninger.

Bergen i Marts 1895.

Fleischer.

Indberetning fra Fiskeriagent Westergaard.

Af følgende Opgaver fra Hovedmarkederne vil man se Tysklands Sildimport i 1894, sammenlignet med Importen i 1893 og 1892.

Memel.

	1894	1893	1892
Indførsel			
Norsk Sild	18 615 Tdr.	30 505 Tdr.	24 670 Tdr.
Svensk —	11 989 —	5 901 —	8 190 —
Skotsk —	16 465 —	4 456 —	5 520 —
	47 069 Tdr.	40 862 Tdr.	38 380 Tdr.
Lageret den 1ste Januar	1895	1894	1893
Norsk Sild	783 Tdr.	4 558 Tdr.	7 081 Tdr.
Svensk —	4 254 —	2 057 —	4 322 —
Skotsk —	3 990 —	1 906 —	1 262 —
	9 027 Tdr.	8 521 Tdr.	12 665 Tdr.

Königsberg.

	1894	1893	1892
Indførsel			
Norsk og svensk Sild	108 137 Tdr.	172 466 Tdr.	141 755 Tdr.
Skotsk og hollandsk —	236 784 —	173 937 —	156 850 —
	344 921 Tdr.	356 403 Tdr.	298 605 Tdr.
Lageret den 1ste Januar	1895	1894	1893
Ny Fedsild	527 Tdr.	29 820 Tdr.	37 573 Tdr.
Gammel —	528 —	622 —	9 568 —
	1 055 Tdr.	30 442 Tdr.	47 141 Tdr.
Lateris			

Transport	1 055 Tdr.	30 442 Tdr.	47 141 Tdr.
Ny svensk og Østlandssild	26 910 —	16 609 —	14 519 —
Gammel —»—	294 —	540 —	504 —
Hollandsk Sild	606 —	426 —	2 439 —
Skotsk —	48 991 —	42 751 —	29 210 —
	77 856 Tdr.	90 768 Tdr.	93 813 Tdr.

Danzig.

Import	1894	1893	1892
Hovedsagelig skotsk Sild	106 366 Tdr.	111 706 Tdr.	102 728 Tdr.
Lageret den 1ste Januar:	1895	1894	1893
Skotsk Sild	12 963 Tdr.	32 526 Tdr.	28 231 Tdr.
Diverse	2 507 —	5 151 —	11 735 —
	15 470 Tdr.	37 677 Tdr.	39 966 Tdr.

Stettin.

Importen	1894	1893	1892
Gammel Fedsild	17 348 Tdr.	16 871 Tdr.	15 749 Tdr.
Ny —	36 340 —	153 408 —	129 135 —
Vaar- og Slosild	7 645 —	5 079 —	12 779 —
	61 333 Tdr.	175 358 Tdr.	157 663 Tdr.
Skotsk Sild	419 028 —	361 875 —	342 379 —
Hollandsk —	62 938 —	55 140 —	26 964 —
Svensk —	72 837 —	59 524 —	50 500 —
	616 136 Tdr.	651 897 Tdr.	577 506 Tdr.
Lageret den 1ste Januar	1895	1894	1893
Norsk ny Fedsild	4 668 Tdr.		
— gammel —	109 —		
— Vaar- og Slo-			
sild	352 —	5 129 Tdr.	37 505 Tdr.
			49 611 Tdr.
Skotsk gammel	695 —		
— crown fulls	36 448 —		
— ustemplet			
fulls	6 254 —		
— Spets	901 —		
— Matjes,			
mixed, torn			
bellies	10 788 —	55 086 Tdr.	54 812 Tdr.
			44 092 Tdr.
Lateris	60 215 Tdr.	92 317 Tdr.	93 703 Tdr.

	Transport	60 215 Tdr.	92 317 Tdr.	93 703 Tdr.
Hollandsk Sild		15 206 —	3 094 —	9 093 —
Svensk —		6 949 —	8 868 —	9 244 —
Bornholmsk —				31 —
		<hr/>	<hr/>	<hr/>
		82 370 Tdr.	104 279 Tdr.	112 071 Tdr.

Restock.

Indførsel		1894	1893	1892
Norsk Fedsild	13 475 Tdr.		36 476 Tdr.	31 703 Tdr.
Hollandsk og svensk Sild	7 000 —		375 —	187 —
		<hr/>	<hr/>	<hr/>
		20 475 Tdr.	36 851 Tdr.	31 890 Tdr.

Opgaver over Lagerne pr. 1ste Januar 1892 er uerholdelige; for Tiden er Sidelageret ubetydeligt.

Hamburg.

Import		1894	1893	1892
Norsk Sild	44 337 Tdr.		65 900 Tdr.	64 060 Tdr.
Skotsk Matjes	25 313 —		15 100 —	18 750 —
— Sild	187 834 —		147 722 —	126 936 —
Hollandsk Sild	63 258 —		53 283 —	78 194 —
Svensk —	2 916 —		2 981 —	6 410 —
Emdener —	12 015 —		2 738 —	6 451 —
		<hr/>	<hr/>	<hr/>
		335 673 Tdr.	287 724 Tdr.	300 801 Tdr.

Lageret den 1ste Januar		1895	1894	1893
Norsk Slosild	894 Tdr.		876 Tdr.	3 150 Tdr.
— Fedsild	523 —		4 808 —	5 496 —
— skaaren Sild	994 —		1 335 —	947 —
— Brisling	61 —		86 —	16 —
Skotsk Matjes	1 019 —		258 —	102 —
— crownfulls	2 702 —		995 —	912 —
— Matjes, mixed etc.	677 —		1 309 —	2 456 —
Hollandsk	3 557 —		1 019 —	2 339 —
Emdener Sild	371 —		171 —	323 —
		<hr/>	<hr/>	<hr/>
		10 798 Tdr.	10 857 Tdr.	15 741 Tdr.

Priserne den 1ste Januar		1895	1894	1893
Superior Hollænder	24 Mark		26 Mark	27—29 ^c Mark
Prima Nordfang	23 ¹ / ₂ —		20 —	19 —

	25 Mark	22 Mark	22—23 Mark
Prima Sortirte	25 Mark	22 Mark	22—23 Mark
Sydfang & Kleine	22 ¹ / ₂ —	17 —	16—17 —
Thlen	20 —	15—16 —	17—18 —
Crownfulls	27 —	24 —	31 —
Matjes	35—100 —	55—100 —	60—70 —
Islay	27 —	24 —	29—30 —
Slosild	24 —	15 —	15 ¹ / ₂ —
K K K	32—36 —	14—16 —	20—24 —
K K	34—36 —	12—16 —	16—18 —
K	32 —	9—10 —	10—13 —
M	12 —	10 ¹ / ₂ —	9—10 —
Skaaren	18—24 —	16—20 —	16—18 —
Den samlede Import	1894	1893	1892
Memel	47 069 Tdr.	40 862 Tdr.	38 380 Tdr.
Königsberg	344 921 —	356 403 —	298 605 —
Danzig	106 366 —	111 706 —	102 728 —
Stettin	616 136 —	651 897 —	577 506 —
Rostock	20 475 —	36 851 —	31 890 —
Hamburg	335 673 —	287 724 —	300 801 —
	1 470 640 Tdr.	1 485 443 Tdr.	1 349 950 Tdr.

Det samlede Lager 1ste Januar	1895	1894	1893
Memel	9 027 Tdr.	8 521 Tdr.	12 665 Tdr.
Königsberg	77 856 —	90 768 —	93 813 —
Danzig	15 470 —	37 677 —	39 966 —
Stettin	82 370 —	104 279 —	112 071 —
Rostock		uerholdelige	
Hamburg	10 798 —	10 857 —	15 741 —
	195 521 Tdr.	252 102 Tdr.	274 256 Tdr.

Kjøbenhavn,

	1894	1893
Indførsel		
Norsk	28 440 Tdr.	57 000 Tdr.
Islandsk	4 400 —	
Skotsk og hollandsk	4 600 —	
	37 440 Tdr.	57 000 Tdr.
Lageret den 1ste Januar	1895	1894
Norsk Sild	2 000 Tdr.	6 000 Tdr.
Andre Sorter	1 940 —	
	3 940 Tdr.	6 000 Tdr.

Sildelageret i Holland er 30 000 Tønder imod 10 000 Tønder ifjor, de skotske Lagere skal være oprømmet.

Fedsildfisket lod isommer længe vente paa sig, og da endelig de første Partier kom paa Markedet, stod Kvaliteten meget tilbage for 1893 Aars Fangst. I den sidste Halvdel af August ankom de første Smaapartier til Stettin og Hamburg, og opnaaede den ualmindelig høie Pris af, for KKK og KK 42/42 $\frac{1}{2}$, i enkelt Tilfælde endog et Par Mark høiere, K 32/34 MK 21/23, M 14/16 Mark pr. Tønde. Samtidig betaltes Crownlargefulls 23/23 $\frac{1}{2}$, Crownfulls 21/22, ustemplet Fulls 19 21, Crownmatfulls 21 $\frac{1}{2}$ /22, Mediumfulls 18/20 og Mattjes 16/18 Mark. Disse høie Priser for Fedsilden var imidlertid ikke holdbare og gik smaat nedover til omkring 15de September, da betaltes KKK 28/32, KK 32 $\frac{1}{2}$, K 30 $\frac{1}{2}$ /32, MK 27/28 og M 12/30 Mark. Den skotske Sild var da ogsaa noget lavere, Crownlargefulls 22/23, Crownfulls 20/20 $\frac{1}{2}$, Crownmatfulls 21 $\frac{1}{2}$ /22 Mark.

Fedsildfisket blev desværre aldeles mislykket; den knappe Tilførsel, og de smaa Udsigter for bedre Fangst, gjorde at Priserne atter kom op et Par Mark. Det samme var ogsaa Tilfældet med Priserne paa den skotske hollandske Sild.

Mangelen paa Fedsild var meget følelig, og dette var for Afskibne meget fordelagtigt, da Sildens Kvalitet, Sortering og Pakning ofte var meget mislig. Selv Beitstadsilden opnaaede uhørt høie Priser og de fleste Partier fandt slank Afsætning ved Ankomsten. Garnsilden bør ved en omhyggeligere Behandling kunne faa et bedre Udseende. Hvad det mest gjælder, er at faa den befriet for mere Risp; herved vil den lettere kunne faa mere af den Broncefårve, der fordres paa Fedsilden.

Flere Distrikter, der ellers kun benytter Fedsild, har seet sig nødsaget til at indføre skotsk og især hollandsk Sild for at erstatte det manglende. Vi faar haabe, at dette ikke efterlader følelige Følger. Vor Fedsild har den Fordel, at den er overlegen i Kvalitet, og at flere Distrikter bestemt foretrækker den, men vi kan derfor ikke overse vore Konkurrenters Vare. Den har andre Fordele over Fedsilden, der er af stor Betydning; den er nemlig langt bedre sorteret og pakket, ligesom Emballagen ogsaa er bedre. Vi tør derfor ikke længere stille os saa ligegyldige ligeover denne Sag, men for Alvor søge gennemført en Forbedring. Dette opnaaes først, naar man faar bedre Tønder, Regler for Sortering og Pakning af vore forskellige Sildesorter, og disse Regler bliver anerkjendt saavel ude som hjemme. Indførelsen af et frivilligt Vragersystem vil blive af stor Betydning for vor hele Sildebedrift.

Tilførselen af skaaren Sild har til fremover Høsten været ganske betydelig, men Smaasilden faldt meget mager og saaledes ogsaa let i Vægten. Der har været mange Differencer at ordne, da Varen ved Ankomsten ikke var kontraktmæssig i Størrelsen, ligesom den tildels havde andre Mangler. Jeg havde dog ogsaa nogle Tilfælde, hvor Kjøberens

Refusion af Varen var uberettiget, og Partierne maatte modtages som kontraktsmæssige.

Jeg skal tillade mig at oplyse om, hvordan Smaasilden skal behandles, hvorved disse mange Ubehageligheder let kan rettes paa. Smaasild, der senere skal skjæres, er det aldeles unødvendig at klybe eller flolægge i Tønden; Silden skufles i Tønden, og røres godt med Salt, 40 Liter Salt til Tønden; Smaasilden taaler nemlig meget Salt, og den skaarne Sild fordres godt gjennemsaltet. Naar Tønden er fuldsaltet, paafyldes stærk Lage, hvorpaa Tønden tilslaaes; Silden skal derpaa ligge mindst 14 Dage, førend den kan skjæres. Hvad selve Skjæringen af Silden angaar, skal denne foregaa med megen Nøiagtighed; Hovedet og en Strimmel af Bugen til Gatboret afskjæres med bene. ikke skraa Snit. Den Strimmel, der afskjæres Bugen, bør være saa tynd som muligt, for at ikke Silden skal tabe formeget i Bredden. Kniven skal under Arbeidet holdes lodret, for at ikke Snittet paa den ene Bug, skal blive bredere end paa den anden; al Indmad borttages med et Strøg af Tommelfingeren langs den indvendige Bug. Silden flolægges i Tønden. Til en pakket Tønde benyttes 6 Kilo Salt, godt brugt Salt kan ogsaa benyttes. En Tønde skaaren Sild skal for Hamburgs Marked veie 120 Kilo Netto, derimod fordrer Stettins Marked 125 Kilo Netto. Til Sildens Sortering stilles her store Fordringer. Den sorteres i følgende Størrelser: 20—25, 25—30, 30—35, 35—40, 40—45, 45—50, 50—60, 60—70 Sild pr. Kilo. Stettin benytter desuden ogsaa Maal for de største Mærker 16—17 cmt. og 17—18 cmt.

For at Silden skal blive reelt sorteret, er det nødvendigt under Arbeidet at have en Mand, der intet andet gjør, end den hele Dag at gaa med Vægten og paase Sortering og Mærkning af Varen. Det sikreste er ogsaa, at veie Silden til hver Tønde.

Skaaren Sild bør som Regel ikke konsigneret. Indtil Mærket er indarbejdet, kan Forretningen afsluttes efter Prøvetønder.

De større Mærker af Skjæresild har ihøst været meget knappe og tildels manglet aldeles, hvorfor enkelte Fabriker har maattet nøie sig med svensk Sild, der blev betalt med optil 20 Mark. Fortiden udbydes den til 14 Mark for 16—17 cmt. Størrelse. Den svenske Sild egner sig meget lidet til russiske Sardiner, den er saa stor, at $\frac{1}{3}$ af Silden maa bortskjæres, hvorved den faar et mindre passende Ydre og er af en yderst simpel Kvalitet.

Konsumen af Slosild har ivinter været mindre end forrige Aar. Den første Uges store Tilførsel var Aarsagen til, at Begyndelsespriserne ikke blev høiere end ca. 18 Mark, ligesom Offerte fra Gøteborg om Salg paa Leverance i November og December til ca. 16 Mark cif. heller ikke var uden Indflydelse. Ved en Regulering af Tilførselen lykkedes det efterhvert at faa Priserne op, saaledes at Slosilden ved Aarets Udgang betaltes med 24 Mark. Nu noteres den 26 Mark, og antagelig kommer den endnu et Par Mark høiere. Røgerne har i de sidste Par Aar været vant

med, at de ved at vente har faaet billigere Varer; derfor har de fleste nu lidet eller ingen Slosild paa Lager. Man kan derfor paaregne, at dette Marked vil tiltrænge endel Tilførsler fremover Vinteren.

Med Fersksild forsyner Sverige de tyske Markeder og det saa rigelig, at de opnaaede Priser neppe kan bringe Afskiberne synderlig Fortjeneste. Nogle mindre Partier iset Garnsild fra Norge har dog opnaaet regningssvarende Priser. Det er imidlertid et meget begrændset Kvantum, Markedet er modtageligt for; skulde Partier paa nogle hundrede Kasser ankomme ugentlig, vilde det bringe Afskiberne et stort Tab.

Tysklands Indførsel af salt Sild i 1894 er omtrent de samme som i 1893. Derimod er Lageret fra 1ste Januar 56581 Tønder mindre end i 1894, og 78 735 Tønder end i 1893. Hertil kommer, at der i Norge intet Lager af Fedsild er. Østlandsfisket har ogsaa været smaat. Sveriges Sildelager kan antageligt ansees for betydeligt under, hvad det var i 1894. Hollands Lagere er ca. 30 000 Tønder, og de skotske opgives som op-rømmede.

Sildemarkedet i Tyskland maa ansees som meget fast med stigende Tendens.

Hamburg, 20de Januar 1895.

Indholdsfortegnelse for 1894.

	Side.
Lofotfiskeriet 1894	1
Østlandsfisket 1893—94	98
Vaarsildfisket 1894	107
Det vestlandske Vaartorskefiskeri 1894	117
Bemærkninger vedkommende de to sidstnævnte Fiskerier	131
Bemærkninger vedkommende de tre sidstnævnte Fiskerier	159
Høstmakrelfisket i Nordsøen 1894	165
Beretning fra Fiskeriinspektør Wallen om hans Virksomhed i Tiden fra 1ste Juli 1893 til 31te December 1894	173
Do. fra Fiskeriinspektør Dahl om Do. i samme Tidsrum	185
Do. fra fhv. Fiskeriinspektør Fleischer om Do. i Tiden 1ste Juli 1893 til 30te Juni 1894	199
Kortfattet Oversigt over Finmarkens Fiskerier i Aarene 1890—94 meddelt af Fiskeriinspektør Fleischer	203
Beretning af 20de Januar 1895 fra Fiskeriagent Westergaard om Importen af Sild til Tyskland m. v.	208

